

ДНЕВНИКЪ

(стенографически)

на

III обикновено Народно Събрание.

(Първа сесия.)

XII. ЗАСЪДАНИЕ, ПЕТЪКЪ 31 ДЕКЕМВРИЙ 1882 ГОД.

Начало въ 2 часа и 5 мин. послѣ пладнѣ, подѣ председателството на Негово Високо-преосвященство Митрополита Симеона Варненско-Преславский).

Председателъ (звъни): Ще се чете списъкътъ на депутатитѣ.

Секр. Щърбановъ (чете го): Отъ списъка се вижда, че отъ 40 души депутати присъствуватъ 37 души, а отсъствуватъ само 3 души; а именно: г-да Д. Селвели, Д. Буровъ и Даскалъ Д. Поповъ.

Председателъ: Значи, че повече отъ половината на г-да депутатитѣ присъствуватъ; Събранието е пълно и заседанието се открива.

Ще се прочете протоколътъ отъ вчерашното заседание.

Секр. Шивачовъ (чете го):

Шивачовъ: Имамъ да направя едно предложение, относително освобождението на учителитѣ отъ военна повинностъ, които сж свършили врѣменнитѣ и годишни педагогически курсове; но тъй като отсъствува г-нъ Военный Министръ, азъ си задържамъ правото, да направя това предложение, когато пристигне.

Председателъ: На дневенъ редъ е разглеждането за законопроекта за Отчетността; но, тъй като не съмъ попиталъ още Нар. Събрание, да ли има нѣкой да направи нѣкоя забѣлжка върху прочетения протоколъ, за това моля, ако нѣкой отъ г-да депутатитѣ има да направи нѣкоя бѣлжка, да я направи. (Гласове: Нѣма). Ще каже, понеже никой отъ г-да депутатитѣ нѣма да направи никаква забѣлжка, протокола е точенъ. На реда дохожда прочитанието на законо-

проекта за Отчетността. Г. Докладчикъ да благоволи да прочете този законопроектъ.

Докл. Аневъ: Въ вчерашното заседание достигнахме до глава VII, членъ 49. (Чете):

ГЛАВА VII.

Разносни заповѣди.

Чл. 49.

Никой расходъ, който се прави за смѣтка на Държавата, не може да се произведе, ако не е разрѣшенъ предварително отъ единъ Министръ, чрезъ една пряма заповѣдъ, или отъ единъ неговъ повѣреникъ чрезъ парично искание.

Председателъ: Има ли нѣкой да направи нѣкоя забѣлжка върху прочетения членъ?

Бобчевъ (чете чл. 49): Тукъ азъ не разбирамъ тѣзи расходи, какви расходи ще бждатъ?

Докл. Аневъ: Расходи, за които се говори въ по-прѣдшния параграфъ, съгласно съ бюджета за смѣтката на държавата.

Шивачовъ: Азъ мисля, че не ще бжде злѣ, ако се прибави и единъ членъ слѣдъ този, дѣто да се каже: че непредвиденитѣ разноски не могатъ да се израсходватъ, освѣнъ, ако се земе предварително мнѣнието на Държавний Съвѣтъ. Ние имаме много пари израсходвани отъ непредвиденитѣ разноски за такива нѣща, за които Народ. Събрание никога не ще да се съгласи; но ако се харчи съ съгласието на Дър-

жавний Съвѣтъ, съ това ще се избѣгнатъ погрѣшките, които сж ставали до сега. За това, ако Нар. Събрание е съгласно, да се тури единъ членъ, щото непредвидени разноси да не могатъ да се харчатъ, освѣнъ, ако се земе предварителното съгласие на Държавний Съвѣтъ.

Председателъ: Твърдѣ хубаво; тѣй като предложението на г-на Шивачова дохожда като прибавка, ще го оставимъ като прибавка на 49 чл., и ще го оставимъ за по подиръ, когато се той разясква. Сега г-нъ Бобчевъ иска разяснение, какви сж тѣзи разходи, за които се говори въ члена.

М-ръ Начовичъ: Искамъ да дамъ обяснение на г. Бобчева. Бюджета състои отъ доходи и расходи. Тукъ, като се казва «расходи», разбиратъ се всичкитѣ расходи, които сж отпуснати отъ Нар. Събрание и сж назначени въ расходний бюджетъ; разбира се, всичкитѣ законни расходи. Тукъ думата «законни» е пропуснатата, защото е излишна.

Бобчевъ: Тогава да се тури думата «законни», защото иначе може да ставатъ грамадни разноси, безъ да има нѣкаква нужда. Това трѣбва да се прибави за по-голъмо освѣтление.

Докл. Аневъ: Ако се тури такава прибавка, то ще каже, че има и незаконни расходи. За това мисля, че това е излишно, и моля да се приеме споредъ комисията и проекта.

М-ръ Грековъ: Азъ мисля, че тукъ както е написана статията, тя е достатъчно ясна, защото, който казва «расходи» разбира расходи по бюджета, защото други расходи нѣма. Има ли расходи отъ вънъ бюджета? Не. Слѣдователно, щомъ се каже расходи, разбирагъ се такива расходи, които сж означени въ бюджета, приетъ отъ Нар. Събрание; защото расходи, вънъ отъ бюджета, несществувагъ.

Председателъ: Да ли г-нъ Бобчевъ е доволенъ отъ обясненията, които му се дадоха?

Бобчевъ: Ако не може така да се каже, то да се прибави: «расходи, предвидени въ бюджета».

М-ръ Грековъ: Както и да казва г-нъ Бобчевъ, все е излишно. Азъ ще дойдъ до това възражение, което направи г-нъ Аневъ: т. е. ако туримъ «законни» расходи, то ще се разбере, че има и други расходи, които незаконно се харчатъ. Този членъ е толковъ ясенъ, щото, ако добавимъ това, което казва г-нъ Бобчевъ, ще го направимъ по-малко ясенъ, и ще може да му се дажатъ други тълкования.

М-ръ Начовичъ: Искамъ да кажъ само това нѣщо: Г-нъ Бобчевъ трѣбва да знае, че тукъ има отчетливостъ, има Смѣтна Палата и никой не смѣе да направи расходъ отъ

вънъ законопроекта. И за туй, всѣна прибавка, както каза и г-нъ Грековъ, ще даде мѣсто на претълкования и недомѣнния.

Председателъ: Г-нъ Бобчевъ настоява ли на своята прибавка, или не?

Бобчевъ: Освѣтлихме се.

Председателъ: Менѣ ми се струва, че тукъ члена е доста ясенъ, защото съ този членъ се задължава всѣки Министръ, да дава паритѣ съ неговъ подписъ; и щомъ израсходванитѣ пари не сж се израсходвали правилно, тогава Нар. Събрание ще го тегли подъ отговорностъ. Всичкитѣ парични искания трѣбва да носятъ подписъ на отговорний Министръ, и съ това, ми се струва, че се отбѣгватъ неправилноститѣ, които може би ще станатъ при израсходванието безъ подписъ на Министръ, и тогава, разумѣва се, ще бжде злѣ. Приема ли Нар. Събрание 49 членъ, както стои въ законопроекта и както го е приела и комисията? (Приема.) Който го неприема да си дигне ржката. (Никой не дига.) Ще каже, че е приетъ.

Докл. Аневъ (чете):

Чл. 50.

Заповѣдитѣ на Министра за исплащанье расходи бивагъ два вида:

- а) разноси заповѣди и
- б) разноси пълномощия.

Разноси заповѣди сж тия, които се издаватъ непосредственно отъ Министритѣ за одного или повече кредитори на Държавата.

Разноси пълномощия сж тия, чрезъ които Министритѣ опълномощаватъ второстепеннитѣ распоредители да расплагагъ съ една опредѣлена частъ отъ тѣхния кредитъ, посредствомъ парични искания, за произвеждане расходъ.

Шивачовъ: Азъ мисля, тука му е мѣстото да се прибави къмъ 50 членъ слѣдующето: «Непредвидѣнитѣ сумми не могатъ да се израсходватъ другоаче освѣнъ като се земе мѣнието на Държавния Съвѣтъ, съгласно чл. 19 буква 2 отъ устава на Държавния Съвѣтъ.» Както казахъ, тѣзи непредвидени разноси сж се харчили тѣй щото, ако се представятъ на Нар. Събрание, вѣрвамъ, че то нѣма да се съгласи съ начина на израсходванието. За това предложихъ тѣзи прибавка на 50 членъ, която ще бжде една гаранция за Нар. Събрание, че отпустяжитѣ непредвидѣни разноси ще се харчатъ за нужднитѣ потрѣби на Държавата.

Докл. Аневъ: Азъ мисля, че на тѣзи прибавка не е тука мѣстото, а да се постави въ гл. III, тамъ дѣто се говори за расходний бюджетъ. Тѣй щото, би молилъ г-на Шивачова

при последното четене да предложи своята прибавка; а тука не и е мѣстото.

М-ръ Грековъ: Азъ разбирамъ твърдѣ добръ въпросъ, който повдига г-нъ Шивачовъ; и наистина отъ страна на единъ представителъ на Нар. Събрание, твърдѣ естествено е, да има желание да знае какъ се харчатъ паритѣ, които остави Нар. Събрание на расположението на Министритѣ за удовлетворение нуждитѣ на Държавата. Но за този случай, азъ мисля, че трѣбва да се вземжтъ въ съображение не само законътъ, който се разисква сега, но и другитѣ закони, които съществуватъ въ България. Вижда се, че г-нъ Шивачовъ не познава всичкитѣ тия закони. Както се види, г-нъ Шивачовъ не е чель вътрѣшния правилникъ на Държавния Съвѣтъ; защото, ако бѣше го чель, щѣше да види, че тамъ се предвижда, че суммитѣ за извънреднитѣ разноски, отпуснати въ бюджета, се харчжтъ само подиръ утвърждение отъ страна на Държавния Съвѣтъ, когато суммата която има да се похарчи въ извѣстенъ случай надминава една извѣтна цифра. Ако се постанови че веѣкой пхтъ Държавния Съвѣтъ да разрѣшава веѣка сумма отъ извънреднитѣ, която би потрѣбвало на Министра, безъ да се гледа колко е голѣма, съ това ще се направи само една пречка на Министритѣ, безъ да има нѣкаква полза за дѣлото.

Какво ще стане, ако се приеме прибавката на г-на Шивачова така, както той я предложи, безъ никакво ограничение? На примѣръ, когато потрѣбватъ на единъ М-ръ да похарчи отъ извънреднитѣ сумми, прѣдвидени въ бюджета, 50 или 100 фр. за единъ шкафъ или друго нѣщо, М-рътъ трѣбва да прави докладъ, да го представи на НЕГОВО ВИСОЧЕСТВО Кнѣза, да излѣзе указъ, че се внася въпросътъ въ Държавния Съвѣтъ и последния да засѣдава, да разисква и рѣши да се отпуснатъ 100 фр. По тия причини азъ мисля, че прѣдложението на г-на Шивачова си нѣма мѣстото, толкова повече, че когато правимъ такова предложение, нетрѣбва да забравяме, че има и други закони, въ които сж случаетѣ вече предвидени. Вътрѣшния правилникъ на Държавния Съвѣтъ казва, че когато ставатъ разноски отъ непредвидѣнитѣ сумми, и тѣзи разноски надминуватъ 5000 лева, тогава разноската трѣбва да става съ разрѣшението на Държавния Съвѣтъ.

Сега има и друго нѣщо да възразя на г-на Шивачова. Когато Нар. Събрание отпусне една сумма за извънредни разноски, по-напрѣдъ Сметната Палата, а послѣ то може да преглѣжда веѣкой пхтъ сметнитѣ за израсходената сумма и да държи отговоренъ веѣки М-ръ за това, че той израсходвалъ паритѣ така, а не иначе. Не трѣбва величко да се

твари на Държавния Съвѣтъ; Държавния Съвѣтъ е едно учреждение, отъ което може да се чака много полза; но то нетрѣбва да се претоварва съ повече работа, отъ колкото може да извърши. Оевѣнь това, въ интереса на самото Нар. Събрание е щото, да не позволява на М-ра да се заслани отъ отговорността си задъ Държавния Съвѣтъ; Държавния Съвѣтъ като не е отговоренъ, то никой не остава, който да носи отговорността предъ Нар. Събрание. И наистина, когато единъ расходъ се разрѣши отъ Държавния Съвѣтъ, ако Нар. Събрание поиска сметка отъ М-рътъ, той ще каже: каква сметка искате отъ мене? Държавния Съвѣтъ е далъ разрѣшение да стане този расходъ. За това споредъ мене, много по добръ ще бжде, ако се направи законътъ така щото, когато се повика Министрътъ тука, за да му се иска сметка, да не може да каже: Държавния Съвѣтъ ми е разрѣшилъ, слѣдователно азъ несамъ отговоренъ. Народнитѣ представители повече отъ веѣкого друго трѣбва да неоставятъ Министритѣ да можжтъ да се засланиятъ задъ Държавния Съвѣтъ, а да искатъ щото веѣкой пхтъ Министритѣ да можжтъ да бжджтъ приведени на отговорностъ тукъ въ Нар. Събрание. Отговорността на Министритѣ за васъ е много по-сжжна, и ви дава много по голѣми гаранции за правилното израсходване на суммитѣ, отъ колкото предварителното разрѣшение на Държавния Съвѣтъ; защото правителството може да докара такъвъ съставъ на Държавния Съвѣтъ, щото веѣкой пхтъ, когато поиска нѣщо Министерството, Държавния Съвѣтъ да го одобрява. И тогава, когато се повика М-рътъ тука, какво ще каже? Той ще каже: Г-да, вие правите закона, който ме опълномощава да се обѣрихъ къмъ Държавния Съвѣтъ; Държавния Съвѣтъ ми е разрѣшилъ, слѣдователно той е отговоренъ. А когато повикате Държавния Съвѣтъ, ще ви каже, че той не е отговоренъ, както и вие не сте отговорни за мнѣнията, които давате тукъ. И така онѣзи гаранция, която е най-сжжноцѣпната за Нар. Събрание — отговорността на Министритѣ, ще исчезне, щомъ то даде въ законътъ възможностъ на Министритѣ, да се криятъ задъ Държавния Съвѣтъ.

Тѣзи сж възраженята, които имахъ да направя на предложението на г-на Шивачова, и моля Нар. Събрание да не приеме добавката, която предговорившия предлага.

Шивачовъ: Разбира се, че азъ нѣмамъ претенция да знаа всичкитѣ закони на страната. Г-нъ Грековъ като М-ръ на Правосъдието би ги знаелъ много по добръ отъ колкото представителитѣ на народа.

Но за съжаление, нмамъ честь да му каажъ, че правилникътъ на Държавния Съвѣтъ е предъ моитѣ очи, и, ако

обича г-нъ Грековъ, може да види, че нийдѣ не се предвижда шото, за извънрѣдни разноси Министеритѣ да могатъ да харчатъ безъ разрѣшението на Държавний Съвѣтъ.

(Чете чл. 4): «Държавний Съвѣтъ по предложение отъ Министеритѣ, разрѣшава и утвърждава направата на всички правителствени здания, шосета, мостове, придобиванъето или отчуждаванъето държавни имоти съ цѣна по горѣ отъ 5000 лева, ремонти, които струватъ повече отъ 5000 лева и всички други работи, които ще се извършватъ отъ открититѣ вече и одобрени отъ Нар. Събрание кредити, както и отъ свѣрхбюджетнитѣ сумми.

Той се произнася и върху въпроси за отиушание пенсии, стипендии, помощи за училища и за други нѣща, за които Нар. Събрание вече е открило кредитъ.»

Освѣнъ този правилникъ, г-нъ Грековъ ще се съгласи, че съществува уставъ на Държавний Съвѣтъ; именно въ чл. 19, буква г, е казано твърдѣ ясно. (Чете):

«Да утвърждава разноси отъ общата сумма, която е назначена въ бюджета за извънредни расходи.»

Тѣй шото думитѣ на г-на Грекова и доводитѣ, които той представи, немогатъ да иматъ никакво значение за Нар. Събрание, а само сж голословни. Единъ чловѣкъ не трѣбва само да казва нѣщо, но трѣбва да го докаже и фактически. Азъ мисля, че за израсходванъето на суммитѣ, опредѣлени въ бюджета отъ Нар. Събрание, трѣбва да има единъ контролъ и съ това да се гарантира Нар. Събрание, че народнитѣ пари се харчатъ именно за нуждитѣ на Държавата а не по прищевкитѣ на Министеритѣ.

Излишно е, мисля, повече да говоря; фактътъ е на лице, и за това настоявамъ да се тури мосто предложение въ този членъ, и тогава вѣрвамъ, че ще има по-добра гаранция, че нашитѣ пари ще се харчатъ само за полза на Държавата, а не, както казахъ, по прищевкитѣ на Министеритѣ.

М-ръ Грековъ: Принуденъ съмъ да отговоря на г-на Шивачова, и жално ми е, че г-нъ Шивачовъ съ такава лекостъ утвърждава, че всичкитѣ мои възражения били голословни. Трѣбва да кажъ, че, когато човѣкъ има честъта да бжде представителъ въ Нар. Събрание, и когато той се яви въ това Народно Събрание за да играе тѣзи роль, той поне трѣбва да си даде трудъ да научи български. (Шивачовъ: Моля да не се нападатъ представителитѣ, а да се говори по предметъ; за това, моля г-на председателя да запрети на г-на Грекова да говори.) Моля ви се, вие не сте сждия да рѣшавашъ, да ли се напада вашата личность или не и въ всѣки случай не можете да ми запретите да говоря. (Председателъ: Желателно е частнитѣ разговори на страна и

оскърбления да не ставатъ нито отъ едната нито другата страна.) (М-ръ Грековъ продължава): Азъ моля Нар. Събрание да вѣрва, че не съмъ ималъ намѣрение да докажъ никого; но само искахъ да кажъ, че г-нъ Шивачовъ намѣрва моитѣ доводи за голословни, само защото не се е научилъ да разбира добръ български.

За потвърдение на това ще взема вътрѣшний правилникъ на Държавний Съвѣтъ.

Въ този правилникъ е казано, че извънреднитѣ расходи се одобряватъ отъ Държавний Съвѣтъ. И какво четж въ този членъ, който, за зла честь, г-нъ Шивачовъ не се е научилъ още да разбира? (Председателъ: Моля г-на Грекова да не напада личности). (Чете чл. 4. — Вижъ по-горѣ.)

Моля ви, тѣзи думи необъемжтъ ли и извънрѣднитѣ кредити, одобрени отъ Народното Събрание? Подиръ това може ли да има нѣкакво съмнѣние, че извънреднитѣ кредити ще се харчтъ съ същата гаранция. И най-сетнѣ и днесъ, като ставатъ такива расходи, тѣ ставатъ съ разрѣшението на Държавний Съвѣтъ. Има много случаи, дѣто всѣко Министерство се отнася за такива кредити до Държавний Съвѣтъ. Кои кредити не подлежатъ на одобрението на Държавний Съвѣтъ? Това сж безусловнитѣ кредити, които се харчтъ за такива работи, за които не може да се говори нито въ Държавний Съвѣтъ, нито въ Народното Събрание. Такива кредити съществуватъ на всѣгадѣ и тѣ се харчтъ безъ никаквъ контролъ.

Прѣди да свършж, ще кажъ, че, ако г-да представителитѣ се докачатъ, когато имъ се каже нѣкоя неприятна дума, тѣ трѣбва да знаятъ, че и Министеритѣ често се докачатъ, и особено г-нъ Шивачовъ при всѣки единъ случай говори думи, които сж твърдѣ доказителни за Министеритѣ. Когато г-нъ Шивачовъ говорите за разноси, които Министеритѣ сж извършвали по тѣхнитѣ прищевки, безъ да можете да приведете нито единъ фактъ, това е доказително за насъ, ако ли пакъ имате фактове, излѣзте на трибуната и докажете това което утвърдявате; инакъ вашитѣ думи сж доказителни за Министеритѣ, и трѣбва да знаете, че, ако не отеглите вашето предложение и Народното Събрание го приеме, Министерството ще заключи че се искава недовѣрие къмъ него, неосновано наистина на никакви фактове, но все таки недовѣрие, и очаквайте послѣдствията, които трѣбва да дойджтъ подиръ недовѣрието, изразено отъ Народното Събрание къмъ Министерството.

Шивачовъ: Азъ мисля, че Народното Събрание не трѣбва да се заплашва отъ думитѣ на г-на Грекова.

М-ръ Грековъ: Азъ не искамъ никого да заплашвамъ, но и ние не се плашимъ отъ никого, и въ този случай ще си направимъ дългътъ като парламентарни Министри.

Секр. Шивачовъ: Моля г-на Председатели да каже: имамъ ли думата или не, и да не ме прекъсватъ другитѣ, кога говоря.

Председателъ: Имате думата.

Секр. Шивачовъ Г-нъ Грековъ споменѣ, че Нар. Събрание има твърдѣ голѣма гаранция, като има отговорността на Министритѣ. Известно е, г-да, че много пѣти, когато се предупреди преступлението, не може да се извърши. (М-ръ Грековъ: Кой е извършилъ престѣпление? тука «престѣпление» се каза!) Искамъ да кажа, че има престѣпления, които по добръ е да се предупредятъ, отъ колкото отпослѣ да се иска наказанието имъ. Нар. Събрание, когато отпусне една сума, трѣбва да се гарантира, трѣбва да тури извѣстни условия, подъ които паритѣ трѣбва да се харчатъ. Не искамъ сега да продължавамъ и да привождамъ тука примѣри; ще дойде единъ день, когато ще докажа на г-на Грекова фактически, какъ тѣзи пари се харчатъ, и че Нар. Събрание никога нѣма да се съгласи на такова харчение; но сега не му е мѣстото.

Ако г-нъ Грековъ настоява, азъ можъ да представя фактове, и той ще съжалява, ако да ги искажъ формално на Нар. Събрание. (Грековъ: Азъ моля г-на Шивачова да ги искаже!) За това, както казахъ, ние трѣбва да се гарантираме за правилното харчение на непредвидѣни разноски; защото тѣй се дава голѣмо разстояние и свобода на Министритѣ, когато искатъ да ги харчатъ.

Когато ние отпущаме сумми, ние трябва да бъдемъ гарантирани, че тѣзи сумми нѣма да бждатъ израсходвани за нѣщо непотрѣбно и даже вредително за Държавата. При всичкото желание, че г-нъ Грековъ искалъ да потвърди своитѣ думи съ правилника на Държавний Съвѣтъ, той нищо недоказа; правилника казва много добръ въ § 19 (чете): «Да утвърждава разноски отъ общата сума, която е назначена въ бюджета за извънредни расходи.»

Тука не се опредѣлява каква е суммата. Г-нъ Грековъ казва, че въ 4 чл. се напомнюва извѣстна сума; ще каже, че той припознава, че тѣзи сумми може би не се расходватъ, дѣто трѣбва. Може ли г-нъ Грековъ да гарантира, че нѣма нѣкой Министръ да израсходва 200 пѣти по 500 лева и тогава ставатъ 100.000 лева. Този членъ, който представихъ е нужденъ за този законъ, и азъ настоявамъ да се приеме слѣдъ чл. 49. Ще го прочетъ още ведъжъ (чете го):

Едно нѣщо искамъ да отговоря на г-на Грекова, що се касае за българскитѣ езикъ. Тука не сме се събрали да показваме, колко знаеме българскитѣ езикъ, но тука сме се събрали за да си изкаже всѣки своето мнѣние върху онова, което считаме или не считаме за полезно на Държавата и на населението. Азъ вѣрвамъ, г-да представители, че ще се съгласите напълно съ мѣстието. —

М-ръ Начевичъ: Въ устава на Държавний Съвѣтъ е казано като принципъ, че се иска съгласието на Държавний Съвѣтъ за отпущанието сумми отъ главата за непредвиденитѣ разноски. Когато се е правилъ правилника на Държавний Съвѣтъ, на основание на неговитѣ уставъ Съвѣта е обмислювалъ добръ той въпросъ и е опредѣлилъ размѣра на суммата, за която е необходимо да се иска съгласието на Държавний Съвѣтъ, и този размѣръ е, когато тя превъзлиза 5000 лева. Казания правилникъ се е работилъ отъ Държавний Съвѣтъ, т. е. отъ едно учреждение, на което вис. Господа представители, имате пълно довѣрие, както и ние, и той е опредѣлялъ че неговото съгласие ще се иска само когато суммата, нужна на Министра, надминава суммата отъ 5,000 франка, като се е убѣдилъ, че ако не се ограничи размѣра на тая сума, управлението се затруднява, и наистина, възможно ли е на единъ Министръ да тича въ Държавний Съвѣтъ за 20 франка, на примѣръ, и да чака цѣли мѣсеци, до гдѣто му се отпуснатъ? Ако не остане както е въ правилника на Държавний Съвѣтъ, тогава нѣма да имаме нито администрация, нито Министерество, нито нищо. За туй това, което иска г-нъ Шивачовъ, не може да се приеме отъ никой човекъ, който познава пуждитѣ на администрацията, и е едно недовѣрие къмъ Министерството, за което нѣщо моля да го искажете сега, сир. имате ли вие представителитѣ довѣрие къмъ Министритѣ или не.

М-ръ Д-ръ Вълковичъ: Азъ се съгласявамъ съ г-на Шивачова, но мисля че той грѣши въ една малка точка. Въ правилника на Държавний Съвѣтъ §. 19 буква в, се казва: «когато се черпи отъ общий фондъ за непредвиденитѣ разноски на бюджета, то става съ съгласието на Държавний Съвѣтъ.»

Всѣки бюджетъ има два фонда; единъ общъ фондъ и единъ резервенъ за непредвиденитѣ разноски. Всѣка държава има едно кръгло число като резервенъ фондъ при общий бюджетъ, и отъ този фондъ, когато се черпятъ сумми, трѣбва да става съ разрѣшението на Държавний Съвѣтъ; но за изживяване на малки сумми за непредвидени разноски при ежедневни случаи, става разрѣшение отъ самий Мини-

срѣ, който е и отговоренъ за това харчение. (Гласове: Освѣтлено е Събранието.)

Шивачовъ: Азъ казахъ по-напредъ, че и г-нъ Грековъ е съгласенъ съ мене да се тури такъвъ членъ, но трѣбва да се тури извѣстенъ предѣлъ. И г-нъ Начевичъ повтори неговитѣ думи, но г-да Грековъ и Начевичъ не могатъ да представятъ никакъвъ фактъ да убѣдятъ Нар. Събрание, че тѣ нѣма да поискатъ 200 пжти по 500 франка, които излѣзватъ до голѣма сума т. е. 100.000 франка. Чудно ми се вижда, когато г-да Грековъ и Начевичъ си позволяватъ. . . . .

Председателъ (го прекъсва): Моля г-на Шивачова. . .

Манафовъ: Три пжти стана се напомнюва на г-на Шивачова. Съгласно съ вътрѣшния правилникъ трѣба да се отстрани отъ Събранието.

Шивачовъ: Азъ съмъ зель думата и г-нъ Манафовъ нѣма право да говори прѣди да земе думата отъ г-на Председателя. Мисля че не е свободенъ той да говори сега; за това желая да се направи напомнюване на г-на Манафова за това което каза т. е. да се отстрани азъ отъ Събранието. На какво основание той казва това? — Азъ не казахъ нищо докачително.

Председателъ: Моля г-на Шивачова да говори върху предмѣта. Колкото за другитѣ думи, които казалъ той и онези, азъ имъ направихъ забѣлѣжки, а тоже напомнювамъ на г-на Шивачова, че не е добръ да казва докачителни думи. Само така може да се пази реда на разискванията.

Шивачовъ: Азъ никогашъ не съмъ желалъ да докачамъ нито Министеритѣ нито никого друго; но мисля, не е по-добръ да се основава Нар. Събрание на единъ законъ, дѣто по положително сж указани фактоветѣ или изложенията на въпроса, отъ колкото когато сж по-тъмни. Въ 4-ий членъ на правилника никакъ се не говори за извънредни разноски, когато въ 19-ий членъ се казва твърдѣ ясно: (чете го. — Видждь по-горѣ)

За това настоявамъ на предложението си, и вѣрвамъ, че г-да представителитѣ, като иматъ предъ видъ общото благо на народа, ще престоинствуватъ да се тури извѣтна граница за исхарчване на паритѣ, за да не би да се харчатъ както сж се харчили напредъ за безполѣзни работи.

М-ръ Начевичъ: Тѣзи сумми, за които казва предговорившия че сж били изживявани, Народното Събрание може да улови за яката Министеритѣ, които сж ги харчили и да ги тегли подъ отговорностъ; но г-нъ Шивачовъ да заповѣда отъ трибуната тозъ часъ, да докаже, кои сж онѣзи, които

сж харчили тѣзи пари; а не да нахвърля обвинение на всички насъ. Ние не можемъ да стоимъ 24 часа подъ това обвинение на г-на Шивачова. Който обвинява, нека го докаже! А колкото за предложението на г-на Шивачова, повтарямъ го, то не е възможно да се приеме, понеже не може да се ходи въ Държавний Съвѣтъ за най малкитѣ сумми и да се губи мѣсеци врѣме, до гдѣто да се добиятъ 20 фр.; защото въ единъ мѣсець много работи може да станатъ. Това е невъзможно да се приеме, и за доказателство служи самиятъ правилникъ на Държавний Съвѣтъ, който е точно опредѣлилъ суммата. Повторявамъ пакъ, че Държавний Съвѣтъ е обмислилъ хубаво правилника си, когото е изработилъ на основание на уставътъ си, и е постановилъ, че до 5.000 франка Министеритѣ сж свободни да харчатъ, безъ да ходятъ да проситъ по вратитѣ. Г-нъ Шивачовъ иска да му гарантираме, че нѣма да се намѣри Министръ който да превиши тая сума отъ 5.000 лева, като вземе 20 пжти по 500 лева. Най-напредъ, Министра нѣма интересъ да си пржека суммата за непредвиденитѣ расходи, защото тя му е нужна за цѣла година и ако той я изживи въ нѣколко мѣсеца или недѣли, той остава безъ срѣдства до края на годината; послѣ, повтарямъ го пакъ, че тукъ има Народ. Събранне, Смѣтна Палата, дѣйствителенъ контролъ и она, който би си позволилъ таково злоупотрѣбление, може да се накаже. Но отъ напредъ да ни се вържатъ рѣцѣтъ, ще каже, да се постановява да нѣма администрация въ България. (Гласове: Исчерпано е!).

Шивачовъ: Азъ не искамъ да налагамъ на Нар. Събрание монѣ думи за законъ, нито искамъ нещото предложение да наложж. Ако Нар. Събрание намѣри нещото предложение за умѣстно и се турятъ граници за правилното израсходване паритѣ на Българското Княжество, — добръ, ако не, тогава азъ не мога да му наложж своето миѣние.

Председателъ: Да се опредѣли ясно.

Шивачовъ: (Чете изново предложението си).

Д-ръ Цачевъ: Азъ мисля, че предложението, което г-нъ Шивачовъ направи, е противъ самиятъ законъ, съ когото той иска да потвърди своето предложение. Г-да Министеритѣ сж съгласни съ членътъ, който предвижда устава на Държавний Съвѣтъ. За освѣтление на г-да представителитѣ азъ имамъ да кааж, че г-да Министеритѣ не приематъ да отиватъ за по-малки сумми отъ 5000 франка въ Държавний Съвѣтъ, а не е работа за по голѣми сумми, както г-нъ Шивачовъ иска да каже. Това трѣбва да опредѣли г-нъ Шивачовъ въ своето предложение; защото М-рътъ не може за всечки 20 франка да ходи въ Държавний Съвѣтъ и да ги

иска като просякъ. Правилника на Държавний Съвѣтъ казва: «Само тогава, когато тази сума надминува 5000 франка.» А тъй, както г-нъ Шивачовъ предлага, излиза, че единъ Министръ отъ непредвиденитѣ разноси не може да направи расходъ нито отъ 50 франка; и тогава нѣма да намѣримъ нито единъ М-ръ, когато Нар. Събрание нѣма довѣрие за 5000 франка.

М-ръ Д-ръ Вълковичъ: До колкото можахъ да разберъ, въ тѣзи препирни има едно недоразумѣние. Въ правилника се предвижда общата сума за непредвиденитѣ разноси въ бюджета. Въ всѣки бюджетъ има една малка сума за непредвидени разноси, отъ която сума всѣки Министръ черпи, подъ своя отговорностъ; има послѣ друга една обща сума за непредвидени разноси, която М-рътъ черпи съ съгласието на Държавний Съвѣтъ. Като се земе това предъ видъ, азъ мисля, че неспоразумѣнието се вдига, и ако г-нъ Шивачовъ разумѣва членътъ, ще види че се касае за общата сума, за която казва правилника на Държ. Съвѣтъ; защото, ако за всѣка сума за непредвидени разноси, като напр. за 30 лева би трѣбвало да се чака разрѣшението на Държ. Съвѣтъ, тогава администрацията не ще може да съществува. Именно заради туй не може да се приеме това предложение.

Председателъ: Настоява ли г-нъ Шивачовъ на предложението си?

Шивачовъ: Азъ казахъ и по-напѣрдъ, че азъ желая всяка една сума да се расходва съ утвърдението на Държавний Съвѣтъ. Като привеждахъ уставътъ и правилника на Държавний Съвѣтъ, азъ не искахъ да се основавамъ повече на него; именно когато г-нъ Грековъ отвори дума за Държавний Съвѣтъ, азъ приведохъ това за аргументъ. Народното Събрание, ако желае, може да се води отъ уставътъ или правилникътъ. Г-да представителитѣ иматъ свое мнѣние, и ако намѣрватъ, че ще има по сигурна гаранция за расходванитѣ сумми отъ непредвиденитѣ разноси, опредѣлени отъ Народното Събрание, то могатъ да приематъ или неприематъ извѣстно количество. Азъ бихъ желалъ да формулирамъ своето предложение, и мисля, че г-да представителитѣ ще се съгласятъ съ него, тъй като считамъ, че моятъ предложение е на мѣстото си.

Лазаръ Дуковъ: Азъ за мене намирамъ прибавката, която исказа г-нъ Шивачовъ, за умѣстна. Отъ тукъ се породил, че щѣло да се появи недовѣрие къмъ Министерството. Азъ не вѣрвамъ, че е това недовѣрие къмъ Министерството; нѣ тукъ се отнеси до парата, която е въ нашитѣ рѣцѣ и връхъ която само можемъ да разискваме по-обширничко;

за туй не виждамъ тука никакво недовѣрие, но просто се иска да се гарантира парата. Отъ друга страна имамъ да отговоря на г-на Министра Вълковича, че ако се отнесе Министра до Държавний Съвѣтъ за нѣколко франка, щѣло да се минатъ мѣсяци време. Не зная да ли Държавний Съвѣтъ е твърдѣ далечъ отъ Столицата и да ли той не е избранъ отъ народа, и да ли той, ако види, че Министра желае да се отпустне кредитъ, да ли ще се противи и ще остави страната на страна. Азъ мисля, че Държавний Съвѣтъ е гарантъ за народа и държавата, и въ сжщото време за Министерството. Той е избранъ измежду народа. Народа го е направилъ щото въ време, когато нѣма Народно Събрание, той ще има право да представлява народа, той има право да преглѣжда, обежда и т. н. Ако стане нужда за държавата да се исхарчи отъ непредвиденитѣ сумми нѣколко лева, да ли ще имъ откаже. Тази прибавка на г-на Шивачова само едно нѣщо гарантира, че когато Държавний Съвѣтъ види за негодно, не ще да разрѣшава. За това, защо г-да Министритѣ се плашатъ отъ тази добавка. Азъ поддържамъ мнѣнието на г-на Шивачова да се тури прибавката му и да се успокои г-нъ Министръ, че тукъ не се исказва нѣкакво недовѣрие, а тъй просто да кажъ се гарантира кисията. Само едно нѣщо искамъ да кажъ, че тукъ нѣма да се губи мѣсеци време, но въ часъ може да се рѣши. Щомъ видите за удобно, тази бѣлѣжка да се остави, тя нѣма да поврѣди нито Министритѣ, а то е общо за държавата. (Гласове: Исчерпано е!) Ако желае Народното Събрание да се гласува да остане прибавката, и да се премине по-нататаякъ.

М-ръ Начевичъ: Азъ и вчера забѣлѣжихъ, че г-нъ Дуковъ като не е въ Столицата, и като не е слѣдилъ за дѣлата на Държавний Съвѣтъ, не може да си състави понятие за начина, по който се вършатъ работитѣ въ тоя Съвѣтъ. Негова милость казваше тогава за единъ законопроектъ, че ако не е било възможно да се тоя прокара презъ Държавния Съвѣтъ по причина че тоя Съвѣтъ е претоваренъ съ работа, трѣбвало поне да се иска неговото мнѣние. И тогава азъ забѣлѣзахъ на г-на Дукова, че Държавний Съвѣтъ не дава така мнѣнието си хаменъ на улицата. Държавний Съвѣтъ има свои формалности, и за да се изпълнятъ тѣзи формалности трѣбва време. За рѣшението и на най-малкитѣ работи се изискватъ нѣколко денье само за переписката между учрежденията и тоя Съвѣтъ. Послѣ въ Държавний Съвѣтъ има хора, отъ които едни искатъ едно а други друго, и които често не сж съгласни по между си. Това дава причина много лжти на дълги разисквания. За това и тоя Съвѣтъ не може да отпуща даже и най-справедливитѣ искания на управле-

нието тѣй лесно и тѣй скоро, както си го въображава г-нъ Дуговъ. Държавния Съвѣтъ не може да дава съгласието си тѣй както се прави между приятели въ едно кавене или на улицата. Единия предложи едно и другия отговори: добръ! и свършена работа. Това така не става съ работитѣ въ Държавния Съвѣтъ. Отъ това проистичатъ спжнкитѣ, които г-нъ Шивачовъ иска да тури на администацията. Да предположимъ че кредитътъ въ нѣкой членъ на едно сѣдилище е нечерпенъ, но че въ сѣщата глава има други статии съ излишъкъ; въ това врѣме стане едно злощастие, едно убийство и трѣбва да се командируватъ слѣдователи и прокурори и че за тая командировка нѣма готовъ кредитъ. Ако се приеме предложението на г-на Шивачова, тогава ще е необходимо да се прави докладъ до НЕГОВО ВИСОЧЕСТВО и той докладъ и указъ да се препрати съ отношение на Държавния Съвѣтъ, сирѣчь, да се загубятъ три денье. Слѣдъ това Държавния Съвѣтъ, да разгледва въпроса, и ако нѣма засѣдане или ако има друго нѣщо на дневния редъ, да загуби поне още два дни, до гдѣто издаде рѣшението си, ставатъ петъ денье. Той ще прати отговора си на шестия день, който ще се приеме въ Министерството на седмия. Тогава ще се направи новъ докладъ и указъ, за което ще се минатъ още два дни, паричното исканье ще може да се отпусне едвамъ на десетия день. Въ това врѣме убития ще изгние на полето и злодѣйцитѣ ще заличатъ всичкитѣ улики на престѣпленieto си, или ще избѣгатъ презъ деветъ граници. Такива примѣри може да ви дамъ съ стотини, ако обичате, и тѣ ще ви покажатъ, че една такава администрация не може да бжде освѣнъ безполезна. Никой Министръ, който си знае длъжността, не може да се съгласи на такива спжнки, защото той е отговоренъ за добрия ходъ на управлението, и не може да се съгласи да държи властѣта, а въ сѣщото врѣме да е безвластенъ по слѣдствие на препятствията, които искатъ да му турятъ. Ако Събранието се бои че Министритѣ ще злоупотрѣбляватъ съ фонда за непредвиденитѣ разноси, като иматъ право да ги иждивяватъ безъ да взематъ позволение за всѣки 20 лева отъ Държавния Съвѣтъ, тогава нека се произнесе и нека дойдѣтъ на наше мѣсто други лица, на които Събранието да има довѣрие и на които рѣцитѣ да се развързани, защото иначе администрация не е мислима.

Д-ръ Цачевъ: Драго ми е да слушамъ г-на Дугова дѣто казва, че Държавния Съвѣтъ е съставенъ отъ членове много способни. Именно като сж хора умни и способни, за това въ правилника на Държавния Съвѣтъ въ параграфъ 4 се предвижда, че Министритѣ трѣбва да искатъ мнѣнието на Държавния Съвѣтъ, само когато се касае да се расходва една

сумма за повече отъ 5000 лева. Параграфъ 4 казва: (Чете го; — виждѣ погорѣ).

Слѣдователно щомъ този Държавенъ Съвѣтъ, който е съставенъ отъ хора благоразумни, е турилъ гаранция на 5000 лева, тогасъ е излишно тука да правимъ по-голъми стѣснения, и да се свързватъ рѣцитѣ на г-да министритѣ. Азъ ще се съглася съ мнѣнието на г-на Дугова, че Държавния Съвѣтъ е съставенъ отъ лица умни. И за това щомъ се касае за расходване на непредвидени разходи, по-голъми отъ 5000 лева, тогава г-да Министритѣ да зематъ мнѣнието на Държавния Съвѣтъ, а когато е по-малко отъ 5000 лева, тогава да иматъ право да расходватъ и безъ мнѣнието на Държавния Съвѣтъ.

Шивачовъ: Ако има едно утегчение за Нар. Събрание отъ лица които говорятъ, това е повтарянието. Но за голѣмо съжаление и азъ се принуждавамъ да повтора, по-третия и почетвърта думитѣ си. Нѣкои г-да неискатъ да разбержтъ че 4-й членъ съвършено друго нѣщо говори, и 19-й членъ пакъ казва съвършено друго; и ний сме длъжни повече да земемъ въ съображение положителния законъ, отъ колкото духътъ на члена, който привездатъ г-да Министри и г-нъ Цачевъ. Едно нѣщо още искамъ да забѣлѣжж, именно, че нѣкои г-да намѣсто да привездатъ фактове за оборение на едно мнѣние и предложение, захващатъ съ прости думи да го отблѣскаатъ.

Г-да! Предложението ми е твърдѣ умѣтно, и законно, и не може да се обори съ други маневри, освѣнъ ако чловѣкъ представи противни доказателства, съ които да може да се обори дѣйствително, че това предложение е неумѣтно. Азъ нѣма да кажж, че трѣбвало за всѣки расходъ указъ, нѣма да кажж че има законъ за извънреднитѣ плати на чиновницитѣ, а че нѣкои сж вадили съ особенъ указъ по 4 до 5000 лева за допълнение на пжтти разноси, кога тии не имъ стигнаха. Когато има законъ за опредѣление гаранция за правилното израсходване на една сума, то не може да има по-голъма гаранция за редовний и правилний ходъ на израсходванието на държавнитѣ сумми.

За това, г-да, настоявамъ, че моето предложение е твърдѣ умѣтно, и азъ представихъ доста доводи, и вървамъ че ще се съгласите съ мене, и като имате предъ видъ доброто на население въ Княжеството, ще приемете моето предложение.

М-ръ Грековъ: Г-да, азъ нѣма да говоря дълго. Искамъ само да забѣлѣжж това, което понапрѣдъ бѣхъ казалъ и повтарямъ: Министритѣ носятъ отговорносъ предъ Нар. Събрание; тѣ сж отговорни и трѣбва да бждемъ отговорни, — и азъ го желая това, повече може бити отъ всѣкого, защото

само тогава ще има сериозен контрол надъ тѣхнитѣ дѣйствія; — но щомъ захванете да не давате вѣра на Министритѣ, щомъ не имъ позволявате да харчатъ по своя воля нито 50 франка, тогива не разбирамъ, каква смѣтка ще искате отъ тѣхъ? какъ ще може да държите Министри отговорни, когато ги вържете отъ венчки страни? Който иска да направи нѣкого отговоренъ, той трѣбва да има и довѣрие къмъ него.

Думитѣ на г-на Дугова и предложението на г-на Шивачова идатъ до тамъ, че на всѣки Министръ да се турятъ по 12 стражари да не би да отграднатъ или злоупотрѣблятъ 50 франка.

При такива условия нemoже да има вече управление; и това е най-големо недовѣрие, което споменжитѣ Господа исказватъ къмъ Министритѣ. И още веднѣжъ повтарямъ, — безъ да искамъ да плашѣ нѣкого, — че е длъжностъ на всѣки конституционенъ Министръ да поддържа мнѣнието си предъ Нар. Събрание, и когато Нар. Събрание неприема това, Министерството може да се присѣднини къмъ мнѣнието на Нар. Събрание, нѣ ако въпросътъ е до толкова важенъ, щото да може да направи съвършено невъзможни дѣйствіята на управлението или пакъ ако се исказва недовѣрие къмъ Министритѣ, тогава тѣ сж длъжни да кажатъ търсете си други Министри, ние не можемъ да останемъ при тия условия. Ако се приеме предложението на г-на Шивачова, чрезъ което Министерството глѣда, че му се вързватъ краката и рѣцѣтѣ и то се лишава отъ всѣко срдѣство да дѣйствува колко годѣ самостоятелно, слѣдъ става невъзможно правилното функциониране на правителството, а освѣнъ това съ приеманъето на предложението на г-на Шивачова, се исказва пълно недовѣрие къмъ правителството, то азъ заявлявамъ предъ Нар. Събрание, че въ слѣдствие това недовѣрие, по крайней мѣрѣ за себе си, рѣшенъ съмъ да се оттегля.

Предсѣдатель: Считамъ Нар. Събрание доста освѣтлено върху този въпросъ (Ичерпано е!)

Който приема предложението на г-на Шивачова, да си дигне ржката. (4-ма дигатъ; — меншенство)

Докладчикъ Аневъ: Приема ли се чл. 49, както е въ законопроекта?

Предсѣдатель: Да.

Докладчикъ Аневъ (чете):

Чл. 50.

Заповѣдитѣ на Министра за исплащанье расходи биватъ два вида:

а) разносни заповѣди и

б) разносни пълномощия.

Разносни заповѣди сж тия, които се издаватъ непосредственно отъ Министритѣ, за одного или повече кредитори на Държавата.

Разносни пълномощия сж тия, чрезъ които Министритѣ огълномощаватъ второстепеннитѣ распоредители да расплагатъ съ една опредѣлена частъ отъ тѣхния кредитъ посредствомъ парични искания, за произвеждане расходъ. (Приема се.)

Чл. 51.

Второстепеннитѣ распоредители на кредита сж длъжни да представляватъ ежемѣсечно на надлежния Министръ смѣтка за израсходованитѣ отъ тѣхъ сумми срдѣцу открититѣ имъ кредити, като прибавляватъ оправдателнитѣ документи.

Предсѣдатель: Приема ли се този членъ, както се прочете сега. Който го не приема да си дигне ржката. (Никой не дига.)

Чл. 52.

Всѣкой Министръ или второстепененъ распоредитель е длъженъ да приложи при разноснитѣ заповѣди или до паричнитѣ искания, издаденитѣ отъ тѣхъ, оправдателни документи за платежатѣ, които тѣ заповѣдватъ да се извършатъ отъ съкровището. Тия документи се задържатъ отъ отчетника, който е натоваренъ съ исплащаньето на расхода, и който е длъженъ немедленно да ги провѣри и преди да исплати суммата, да иска отъ распоредителя тѣхното поправянье въ случай, че ги намѣри не редовни.

Шивачовъ: Както виждате, г-да, че тука отъ г-на Предсѣдателя се предлага въпросъ, приема ли се еди-кой членъ отъ еди-кой законъ. И той пита: Който го не приема да си дигне ржката. Сега азъ бихъ желалъ да зная при моето предложение защо бѣше наопакъ? (Немиръ.) (Гласове: Нѣма право г-нъ Шивачовъ да прави забѣлѣжки на Предсѣдателя.)

Предсѣдатель: Г-на Шивачова призовавамъ на редъ, и напомнямъ му, че въ правилника е казано, че остава на благоусмотрѣние на Предсѣдателя, нѣщо което бѣше предложено въ доклада на комисията, която бѣше опредѣлена да разглѣда правилникътъ. Ако г-нъ Шивачовъ мисли, че азъ искамъ да поддържамъ нѣкого, то азъ не приемамъ такова нѣщо и никога нѣма да поддържамъ нѣкого.

Шивачовъ: Азъ само искамъ да напомня. . .

Предсѣдатель (го прекъжева): Вий нѣмате право да напомняте, когато имате предъ себе си правилникъ, който е приетъ за вжтрѣшния редъ на Народното Събрание.

Докладчикъ Аневъ (Чете членъ 52. Виждъ по-горѣ.) (Приема се.)

Чл. 53.

Както първоначалният, тъй също и второстепенният распоредители на кредити, сж длъжни, подъ своя отговорност, да предаватъ на кредиторитѣ слѣдующитѣ разносни заповѣди или парични искания, и въ също врѣме, да съобщатъ това посредствомъ Финансовото Министерство на отчитника, който ще направи платежа, чрезъ особено извѣстие, което да съдържа нуждитѣ свѣдѣния.

Финансовото Министерство испраща извѣстието на отчитника, слѣдъ като се убѣди, че за това разносѣ съществуватъ отворени кредити и като запише въ книгитѣ си главата, члена и суммата на разноса.

Въ случай на упущение или неправилностъ въ това отпощение, Финансовото Министерство връща извѣстието на распорѣдителя съ съотвѣтствующитѣ бѣлѣжки. (Приема се.)

Чл. 54.

Вида на оправдателнитѣ документи, които трѣбва да се прилагатъ къмъ разноснитѣ заповѣди или къмъ паричнитѣ искания, зависи отъ видътъ на расхода. Това се опредѣлява по съглашението на министра на финанситѣ съ другитѣ министри на слѣдующитѣ основания.

За личния съставъ.

Дѣйствителния комплектъ или поименни списѣци въ които да се указва:

- 1) чинътъ или службата на лицето, което ще получи платата;
- 2) присѣдствува ли или отсъдствува това лице;
- 3) извършената служба или работата;
- 4) врѣмето на службата;
- 5) длъжимата отъ съкровището сума.

За расхода по личния съставъ: плати, свѣдѣния, обезщетения и помощи.

За вещественни расходи.

- 1) копии или извлечения отъ княжески указы или министерски рѣшения, които разрѣшаватъ покупцитѣ или работитѣ;
- 2) завѣрени копии или извлечения отъ контракти за продажъ, за оферти, протоколи станжали при наддавания, за аренда, за съглашение и покупки;
- 3) сметки за предаване условенитѣ вещи и въ които да е показано извършенитѣ работи или предприятия и длъжимитѣ сумми за исплащане на цѣло или като аконтъ. (Приема се.)

За покупки и плащане на недвижиминости и вещи движими.

За покупки за ядене и вещи. За работи по постройкѣ, за поддръжане и поправки на здания, за укрѣпления, за платища, за строеве и др.

Направа, поддръжане и поправки на движими измощества

ГЛАВА VIII.

Исплащане расходитѣ.

Чл. 55.

Отчетникътъ, комуто е възложено да исплати една разносна заповѣдъ или едно парично искание, адресувано до повѣрен-

ната му касса, не може да откаже исплащанieto, освѣнъ когато забѣлѣжи опущения и нередовности въ документитѣ или въ случай че се наложи законенъ запоръ върху суммата, която той трѣбва да исплати. (Приема се.)

Чл. 56.

Когато отчетникътъ, по горѣизложенитѣ причини, е принуденъ да спре исплащанieto, той е длъженъ да даде на носителя на разносната заповѣдъ или на паричното искание писмено обяснение, въ което да изложи причинитѣ, по които той не може да исплати расхода; и въ ежщото врѣме той праща копия отъ това обяснение въ Министерството на Финанситѣ. (Приема се.)

Чл. 57.

Ако распоредителътъ на кредита, слѣдъ като е получилъ обясненията, изложени въ предидущия 56. членъ, подъ своя отговорностъ настоя писмено при отчитника за да исплати въпросната сума, тогава той послѣдния е обязанъ да стори това; въ подобенъ случай обаче при разносната заповѣдъ или при паричното искание се прилага копия отъ обясненията и писменното настоявание на распорѣдителя и всичко това се испроважда веднага въ Финансовото Министерство.

Бобчевъ (чете): «Ако распоредителя на кредита, слѣдъ като е получилъ обясненията изложени въ предидущия 56 членъ.»

Распоредителътъ мисля че е Министерътъ?

М-ръ Грековъ: Министерътъ или който е отъ Министра опълномощенъ да издава паричнитѣ искания. Това е горѣ казано въ единъ членъ.

Бобчевъ: Трѣбва да се опредѣли.

М-ръ Грековъ: Ако вземете 49 чл. ще видите (чете):

Чл. 49.

Никой расходъ, който се прави за сметка на Държавата, не може да се произведе, ако не е разрѣшенъ предварително отъ единъ Министръ чрезъ една пряма заповѣдъ или отъ единъ неговъ повѣренникъ чрезъ парично искание.

Тѣй също чл. 52 опредѣлява това, че Министръ може самъ или чрезъ второстепененъ распоредителъ да дѣйствува.

Предсѣдателъ: Приема ли се членъ 57 както е въ законопроекта? (Приема се.)

Докладчикъ Аневъ (чете):

Чл. 58.

Но когато подобно настоятелно искание се относн до расхода, за които нѣма располагаеми кредити, или които не се оправдаватъ съ законни документи или най послѣ до расхода, на които заплащанieto е прекъснато по причина че има подозрение за фалшивостъ въ документитѣ, тогава отчетника, преди да се подчини на това настоявание, извѣ-

ставя Финансовото Министерство, което немедленно се споразумѣва съ съответствующия Министъръ, отъ когото зависи расхода и испроважда нужднитѣ заповѣди. (Приема се.)

Чл. 59.

Въ случаи нетърпѣщи отлагания или въ случай на недостаточность на отворения кредитъ на второстепенни распоредители по военното вѣдомство, паричнитѣ искания, относящи се до заплати на военнитѣ, могатъ да се исплащатъ тосчасъ, ако распоредителътъ поиска това настоятелно и писмено, по расписката и паричното искание, въ такъвъ случай, се вадятъ отъ отчетника, като наличность въ кассата, догдѣто се открие новъ кредитъ, срѣщу който се и записватъ на расходъ. Ковчежнитѣ обаче долага за това немедленно на Финансовото Министерство, което взема мѣрки за поправянието на тая нередовность.

Шивачовъ: Преди да говорѣж по-много за този членъ желая да чуя обяснения на комисията, кои сж били причинитѣ, че въ 58 членъ се казва: «щомъ нѣма нуждното извѣстие презъ Финансовото Министерство, не се отпуска суммата.» а на Военното Министерство се даватъ особенни привилегии.

Докл. Аневъ: Азъ мисля, че г-нъ Шивачовъ може самъ да си обясни тѣзи работа.

Предсѣдатель: Моля г-на Анева да даде обяснения, ако има такива, и да не напомнюва на г-на Шивачова, че той самъ може да си обясни това; защото ако той самичкѣвъ можеше да си даде обяснения, той нещеше да пита.

Докл. Аневъ. Въ военно отношение може да се случи такава неотлагаема нужда, щото документитѣ, ако и да не сж въ пълния редъ по формалностьта, тѣ паритѣ трѣба да се заплатятъ. Но за това се дава извѣстие до г-на Министра на Финанситѣ. Има и другъ членъ, дѣто се казва, че по военното вѣдомство може да се допуща кредитъ въ извънредни обстоятелства, и даже може да се случи нужда, че и самия законъ да се не зема въ внимание.

И тука азъ разбирамъ сжщото.

Шивачовъ: Най-напрѣдъ ще отговоря на г-на Анева, че за властѣта, когато сж непреодолими обстоятелства, говори твърдѣ ясно чл. 60 (чете): «Въ случай на война, редътъ, по който се исплащатъ разнитѣ военни расходи по дѣйствующа армия, се опредѣлява съ особенъ законъ».

Значи тѣзи обстоятелства не ги намирамъ азъ, че сж непреодолими. Ако би могло да се предположи, че въ военното вѣдомство ще има непреодолими обстоятелства и когато нѣма война, то може да се предположи и за други вѣдомства; защо тогава да не се даватъ и на други Министерства сжщитѣ привилегии? Да се дадѣтъ тогава и на тѣхъ.

М-ръ Грековъ: Считамаъ за потребно да допълни обясненията, които даде г-нъ Аневъ и да докажж, че нуждата която може да има за Военното Министерство, не може да има за никое друго Министерство. Военното Министерство има да храни войска, има да храни конѣе. Сега представете си такъвъ случай: случило се по нѣкакви обстоятелства, че кредитъ не се е отворилъ на врѣме и трѣба пари да се купи хлѣбъ, месо и др. за храна на солдатитѣ или пакъ сѣно ечмикъ за конѣетѣ; ако нѣма възможность да приеме пари безъ парично искание, то догдѣ пише и приеме отговоръ, може да се минѣтъ 3-4-5 денѣе, а въ продължение на това врѣме нито хората нито конѣетѣ могатъ да траятъ гладни. За такъви случаи се дава право на дружинний командиръ да отиде на казначейството и да каже: Г-да, азъ нѣмамъ още парично искание, паритѣ обаче се свършихж и защото днесъ е край на мѣсеца, както на пр. днеска на 31 Декемврий, и утрѣ нѣма какво да дамъ да ядѣтъ нито на хората нито на конѣетѣ, отпуенете ми пари, защото иначе и хора и конѣе ще мрѣтъ гладни. Ако казначейтъ въ такъвъ случай не отпуенете пари, то не остава друго, освѣнъ да се даде свобода на войската да се прехрани както може. Такова нѣщо обаче желателно ли е? Это, единъ случай на нужда безъ да има военно врѣме. Такава нужда може да се случи, или че забравятъ да проводятъ на врѣме парично искание, или по погрѣшка на пощата или на експедиатора паричното искание за Варненската дружина намѣто да иде на Варна отишло на Кюстендилъ. Ставало е, че книги адресовани за Търново, отишли за Трънъ, и други за Варна отишли за Враца. Такиви погрѣшки може да се случатъ. Ако такъвъ членъ не стои въ закона, то казначействата ще отказватъ безусловно да отпуенатъ пари; и тогава какво ще направи онзи чловѣкъ, който има войска на главата си, и трѣбва да нахрани и хора и конѣе?

Ако въ други вѣдомства не отиде паричното искание на врѣме, дѣто трѣба, то чиновницитѣ ще намѣрѣтъ нѣкое срѣдство да прѣминѣтъ, ще намѣрѣтъ съ какво да живѣятъ нѣколко денѣе. Но една дружина, ако не ѣ се достави тозчасъ нужната храна, нѣма отъ какво да живѣе.

Тойзи е единъ отъ случаитѣ, който се предвижда отъ този членъ, и азъ мисля че ще се произнесете всички, че за Военно Министерство има особенни обстоятелства, за които исканието, което прави тойзи членъ, е съвсѣмъ необходимо.

Д-ръ Цачевъ: Освѣнъ това има много други случаи. Търновската дружина на пр. приема заповѣдъ, да отиде за Варна или Османъ-Пазаръ. Но кредитъ за това не е предвиденъ, а е неизбѣжно да отиде дружината немедленно. То-

гава казначейството ще откаже на дружинния командиръ; и слѣдователно оная важна работа, която трѣбваше да извърши дружината, тя не може да стане, защото дружина безъ потребни срѣдства не може да отиде.

За това настоявамъ да се приеме този членъ, защото непредвиденитѣ случаи на Военно Министерство сж много, и вѣрвамъ че до сто разни случаи можж да наброя.

Шивачовъ: Азъ оттеглявамъ своето предложение.

Предоѣдатель: Доволенъ ли сте отъ даденитѣ обяснения?

Шивачовъ: Доволенъ съмъ.

Предоѣдатель: Приема ли Нар. Събрание чл. 59 както е предложень отъ комисия? (Приема се.)

Докладчикъ Аневъ (чете):

Чл. 60.

Въ случай на война, редътъ, по който се исплащатъ разнитѣ военни расходи по дѣйствующата армия, се опредѣлява съ особенъ законъ. (Приема се.)

Чл. 61.

Министритѣ или второстепеннитѣ распоредители на кредити за да улѣнятъ правилния ходъ на учрежденията въ расходване сумми по економически начинъ могатъ да отпуцатъ, съ разносни заповѣди или парични искания, на тия учреждения аванси въ размѣръ до 5000 лева, съ задължение, щото учреждението да оправдава предъ казначей всѣки мѣсець израсходванитѣ сумми съ законни документи.

Втори авансъ по сжия предмѣтъ не може да се отпусне въ размѣра на тия 5000 лева, ако оправдателнитѣ документи за шрвия авансъ не се били представени. (Приема се.)

Д-ръ Пачевъ: Да се даде за 10 минути отдихъ.

Предоѣдатель: Отдихъ за 10 минути.

(Послѣ отпуска.)

Предоѣдатель: (Звъни.) Засѣданието се отвара изново. Тѣй като г-нъ Шивачовъ има да направи едно предложение, за разиекванието на което е потребно присѣтствието на г-на Министра на Войната — който по преди отежтетуваше, но отъ чиято страна има сега намѣстникъ, — то моля г-на Шивачова, да направи сега своето предложение.

Секретаръ Шивачовъ: Вѣрвамъ, г-да, че на всички ви е извѣстно, че до войната, всичката наша учена интеллигенция прибѣгваше къмъ извѣстното ремесло — къмъ занятието учителско. Но слѣдъ освобождението ни, у насъ се намѣриха тѣй да кааж по-широки поприша и за други работи. Отвориха се господарственни служби, мѣста за сѣдници, администратори и пр., тѣй щото у насъ голѣмото количество учители, което имахме преди войната, сега за го-

лѣмо съжаление е останало твърдѣ малко. Още по-малко сж останали учителитѣ въ първоначалнитѣ училища, т. е. ония, които се подържатъ отъ общинитѣ на общински сметъ. При тѣзи главна причина за малкото число учители трѣбва да забѣлѣжимъ и това, че правителството като глѣда да оздрави положението на учителитѣ въ правителственнитѣ завѣдения, разбира се, че общинитѣ градеки и селски, като нѣматъ доволно срѣдства да можжт да конкуриратъ съ правителственитѣ завѣдения, — то нашитѣ народни училища сж останали много назадъ.

Като се е зело предъ видъ това, Мин. Съвѣтъ въ едно засѣданне е намѣрилъ за нужно, както се научавамъ, да даде извѣстни права на учителитѣ; защото е намѣрилъ, че ако отъ учителитѣ въ правителственитѣ учебни завѣдения се зематъ онѣзи, които подлѣжатъ на тазъ годишний воененъ наборъ, ще останжт твърдѣ малко учители. Заради това Министерскиятъ Съвѣтъ е рѣшилъ, щото учителитѣ отъ правителственитѣ гимназии и училища да се освобождаватъ врѣменно, до рѣшението на въпросътъ по законодателенъ порядкъ; т. е. врѣменно се освобождаватъ онѣзи, които подлежатъ на военната повинность. Втория членъ отъ рѣшението на Мин. Съвѣтъ казва, че ученицитѣ въ правителственитѣ гимназии и училища отъ първитѣ три класса, ако подлѣжатъ на призивъ, не трѣбва да изпълняватъ военната повинность, както и ученицитѣ отъ педагогическитѣ училища; а учителитѣ и ученицитѣ отъ народнитѣ училища както градеки така и селски, подлежатъ на призивъ. Ако, г-да, се е дало прево на учителитѣ отъ правителственитѣ училища, за които се плащатъ огромни количества, и ако правителството не може съ такива голѣми сумми да намѣри учители, които да замѣстятъ подлѣжащитѣ на набора, то какъ ща можжт да замѣстятъ своитѣ учители общинитѣ, които располагатъ съ твърдѣ малки срѣдства?

Ние знаемъ, че до войната у насъ хората имаха по-голѣма наклонность да харчатъ пари за училищата си отъ колкото сега. У насъ преди войната, казвамъ, всичкитѣ ни надѣжди бѣха отъ училищата; отъ тѣхъ се надѣяхме за възпитанието на нашитѣ младежи, които за въ бжджцето да способствуватъ и спомогнатъ за освобождението на нашето отечество. Това като имаме предъ видъ, мисля, че излишно ще бжде да продължавамъ върху необходимостта, да се даджт и на учителитѣ отъ народнитѣ училища сжщитѣ права, каквито сж се дали на учителитѣ въ правителственитѣ училища и гимназии. Заради това, имамъ честь да направи слѣдующето предложение.

(Чете): «Учителитѣ, които сж свършили врѣменитѣ и годишни педагогически курсове, се отличаватъ съ добро повѣдение, и сж учителствували една година съ успѣхъ за свидѣтелствуванъ отъ надлѣжний инспекторъ, се освобождаватъ отъ военната повинность въразстояние на 5 години». Правителството, както казахъ, е признало необходимостта да даде льготы на своитѣ учители въ неговитѣ завѣдения, още повече е признало необходимостта за да имаме приготвени учители, както за селскитѣ, тъй и за градскитѣ общински училища, като е рѣшило за отварянието на годишни и врѣменни педагогически курсове — годишни въ които се предава една или двѣ години на приготвяющитѣ се за учителя, които слѣдъ подготовлението си встъпватъ въ учителска кариера, за което нѣщо правителството харчи огромни количества пари; и врѣменни, въ които се преподава само презъ ваканцитѣ лѣтно врѣме, защото селскитѣ учители сж твърдѣ малко и повечето отъ тѣхъ, едва ли биха могли да оставятъ и да отиджтъ и слушатъ годишнитѣ курсове една или двѣ години. За това по заповѣдъ на правителството, инспекторитѣ въ всѣки окръгъ отварятъ врѣменни педагогически курсове по за единъ или два мѣсеца презъ врѣмето на ваканцитѣ, за да си приготвятъ колкогодѣ учители за своитѣ села. Азъ намирамъ, че на тѣзи учители трѣбва да се даджтъ льготы, както на тѣзи отъ правителственитѣ училища, и ако намирате сѣогътъ 5 г. за голѣмъ, азъ оставямъ на усмотрѣнието на Нар. Събрание да го умали, ако намира за добръ; само настоявамъ да се даджтъ извѣстни права въ това отношение на селскитѣ учители.

Предсѣдателъ: Не обича ли г-нъ Шивачовъ да прочете още веднѣжъ своето предложение?

Шивачовъ (прочита го още веднажъ.):

М-ръ Грековъ: Азъ нѣмамъ нищо противъ предложението на г-на Шивачова, ще кажъ само, че Министерскитѣ Съвѣтъ, когато е далъ тѣзи льготы на учителитѣ отъ гимназитѣ и реалкитѣ, направено е на това основание, че именно за тѣзи учебни завѣдения по мжно се намиратъ учители, отъ колкото за общинскитѣ училища, и спорѣдъ свѣдѣнията, които имаше, нѣкои класове трѣбваше съвсѣмъ да се закриятъ. Министерскитѣ Съвѣтъ направи това исклучение само поради неотлагаемата нужда да се вземе тѣзи мѣрка, и не можеше да я разпространи на всичкитѣ учители въобще, т. е. и за общинскитѣ учители, защото има единъ законъ, който е въ дѣйствието, и който задѣлжава и учителитѣ да служатъ въ войската, а този законъ не можеше да се отмѣни чрезъ рѣшението на Министерскитѣ Съ-

вѣтъ. Както видите и самото разрѣшение за учителитѣ отъ гимназитѣ и реалкитѣ е само приврѣменно: тѣ се освобождаватъ врѣменно отъ воененъ наборъ, до гдѣто се разрѣши въпроса по законодателенъ редъ.

Сега тукъ се прави едно предложение отъ г-на Шивачова. Азъ нѣмамъ нищо противъ него — както казахъ — но само желателно би било, да се облече то въ такава форма въ каквато трѣбва да бжде и да бжде направено по такъвъ начинъ, по каквото трѣбва да ставатъ предложенията, които иматъ за цѣль да измѣняватъ единъ съществующъ законъ. Имамъ законъ за набора на Българската войска. Този законъ е твърдѣ важенъ, той регулира данъта на кръвта и въ този законъ таква исклучение, каквото предлага г-нъ Шивачовъ, нѣма. Ако Нар. Събрание мисли, че трѣбва непременно да стане таква исклучение, ние нѣмамъ нищо противъ това, и може Нар. Събрание да го постанови. Но тъй като въпроса се касае за измѣнението на единъ законъ отъ такава важность, азъ поддържамъ че трѣбва да се постъпи съобразно съ вътрѣшния правилникъ, и да се облече предложението на г-на Шивачева въ правилна форма, както го изисква правилника и да се предаде на една коммисия, която да го обсъди, и да се внесе пакъ въ Нар. Събрание за да го разисква, тъй щото и Военный М-ръ да може да даде своето мнѣние върху този въпросъ. (Гласове: Съгласни.)

Шивачовъ: Г-нъ Грековъ каза, че причината, по която сж се дали тѣзи права на учителитѣ отъ правителственитѣ учебни завѣдения, е била, че по-мжно се намѣрвали учители за тѣхъ. Ако за тамъ по-мжно и по малко се намѣрватъ учители, дѣто възрастта имъ, съ малки нѣкои исклучения е минала 23 год.; слѣдователно, не подлежатъ на воененъ наборъ, когато напротивъ по-голѣмата частъ отъ селскитѣ учители подлежатъ на набора, тогава, колко по-вече трѣбва да се даде правото на учителитѣ отъ общинскитѣ училища.

Азъ пакъ повтарямъ и казвамъ, че ако тѣзи година се зематъ селскитѣ учители, тогава, повечето села ще останжтъ безъ учители. Това го знаятъ всичкитѣ и то е извѣстно твърдѣ добръ. Предмѣта е твърдѣ ясенъ и нѣмамъ нужда за коммисия да го обсъжда. Ако би нѣкои отъ г-да представителитѣ да знаятъ по добръ въпросътъ, нека станатъ да говорятъ по този предмѣтъ; а да се предаде предложението на коммисия, е излишно.

Медовъ: Закона за приеманието на военна служба е въ силата и правото си; понеже, да бжде повиканъ нѣкой учитель въ войната, той се вика когато стане на 23 год. Ако за селата трѣбватъ учени учители, колко повече трѣбва да

сж учени въ войската, за да поучаватъ своитѣ другари споредъ силитѣ си. При това не ще служатъ 20 год., а само 3—4 год., и слѣдъ като си отслужатъ, могатъ да станатъ пакъ учители. Споредъ мене тѣзи тегоба трѣбва да тѣжи на всичкитѣ да не се исключаватъ учителитѣ. (Гласове: Исчерпано е!)

Шивачовъ: Азъ съмъ напълно съгласенъ съ г-на Грекова, който казва, че съществува законъ за това. Азъ имамъ този законъ предъ мене и въ него виждамъ, че той допуша известни права на нѣкои хора. Да го прочитамъ, излишно ще бѣде. Въ този законъ се споменува, че единичкий синъ на баща, или единичкий братъ, който има нѣколко по-малки братя, или има нѣкои физически недостатѣци и т. н., освобождава се отъ воененъ наборъ. Сега, ако Министерскитѣ Съвѣтъ при съществуванетоъ законъ за новобранцитѣ е могълъ да даде едни известни льготы на учителитѣ въ правителственитѣ училища, защото да не може Нар. Събрание да даде същото право на учителитѣ отъ общинскитѣ училища, ако го намѣри за необходимо? Ако ли то го не намѣри за необходимо, тогава е свършено другъ въпросъ. Азъ казвамъ, че имаме голѣма нужда отъ учители по селата, и настоявамъ на предложението си. Желалъ бихъ, ако нѣкой отъ г-да представителитѣ е по-вече освѣтленъ по този въпросъ, нека стане и разясни въпроса.

Предсѣдателъ: За обяснение ще приложъ това, че въ бюрото на Нар. Събрание сж постѣпили нѣколко телеграмми, които молятъ да се подѣйствува, щото учителитѣ да се освободятъ отъ военна новинностъ, защото иначе училищата се затварятъ. По този въпросъ съмъ се разговарялъ съ г-на М-ра на Народното Просвѣщение, и той ми събщи, че въ повѣренното му Министерство имало купове прошения и телеграмми отъ общинитѣ, които се молятъ, да подѣйствува за освобождението на тѣхнитѣ учители отъ военна новинностъ. Това казвамъ само за да го има предъ видъ Нар. Събрание, така щото рѣшението което ще вземе, да го земе съзнателно и съобразно съ нуждитѣ на страната.

Д-ръ Мично Цачевъ: Азъ мисля, че ако Нар. Събрание се произнесе днесъ върху предложението на г-на Шивачова, ще бѣде преждевременно. По-добръ ще бѣде да се произнесе Нар. Събрание, слѣдъ като изслуша обясненията на г-нъ Военный Министръ по този въпросъ.

Другаръ на Военный Министръ Подполковникъ Редигеръ: (Преводъ отъ руски.) Военното Министерство нѣма нищо прогивъ, ако се дадѣтъ нѣкакви правдини на общинскитѣ учители; но въ всѣки случай този въпросъ се касае до същественното измѣнение на единъ главенъ законъ

на господарството, тѣй щото не може да се рѣши тѣй на бързо безъ предварително и обмислено разсѣждане. Въ всѣки случай, споредъ моето мнѣние, предложението на г-на Шивачова, не е до тамъ правилно; защото той предлага, учителитѣ отъ народнитѣ училища, да се освободятъ окончателно отъ воененъ наборъ. Подобно нѣщо нѣма никждѣ. Ние виждаме, че учителитѣ отъ народнитѣ училища въ много господарства служатъ въ войската, само получаватъ нѣкакви врѣмenni льготы. Нѣщо подобно може да стане и тукъ у насъ, ако Нар. Събрание го приеме за възможно. Но въ всѣки случай, този въпросъ трѣбва предварително да се обсъди, а не може да се рѣши изведнѣжъ. (Гласове: Съгласни.)

Лазаръ Дужковъ: Наистина, азъ напълно съзнавамъ и сподѣлямъ мнѣнието на г-на Шивачова и мисля, че всѣки единъ представителъ ще се съгласи, че това е твърдѣ полезно нѣщо. Но има друго едно нѣщо, което на врѣме се е изработило; а именно: 71 чл. отъ конституцията казва: (чете го): «Всѣки Българинъ е длъженъ да служи въ военна служба, по наредений за това законъ.»

Разумѣва се, има законъ, за който се спомена. Ако ние наистина такава нѣщо разискваме и ако сме въ сила, то можемъ да направимъ това. Но додѣто този членъ стои тукъ, ние не можемъ да направимъ това. Ние не сме Велико Нар. Събрание, та да го измѣнимъ. Въ законна е казано, че всѣки подлѣжи на военната тегоба. Сега ние, като знаемъ съдържанието на члена и като не сме Велико Нар. Събрание, мисля, че ще се произнесемъ вънъ отъ границата. Разбирамъ че ние сме Обикновенно Нар. Събрание и знаемъ до гдѣ сж нашитѣ известни права; и при това разбирамъ, че предложението, което направи г-нъ Шивачовъ, е твърдѣ умѣстно, но, че ние не сме въ сила да измѣнимъ основний законъ, защото не сме Велико Нар. Събрание. За това не трѣбва да губимъ врѣме, и не трѣбва да даваме предложението на комисиия да го разглежда, защото комисиията не ще да има право да измѣни единъ членъ отъ Конституцията, а може само да го измѣни едно Велико Нар. Събрание. Наистина, има едно нѣщо, т. е., ако видимъ да се промѣнява това съ указъ, разбирамъ; но преди да се издаде указъ, не можъ да се съгласи, колкото и да бѣде праведно мнѣнието на г-на Шивачова. Сподѣлямъ го, но нѣмамъ сила да го разискваме.

Секр. Шивачовъ: Преди всичко ще кажъ на г-на комисаря на Военный Министръ, че Нар. Събрание, за освѣтление на въпроса, може твърдѣ ясно да се ръководи отъ самия законъ за новобранцитѣ, а именно отъ 18 членъ, буква б, който тѣй сжщо е приетъ и одобренъ отъ едно

Нар. Събрание, или по-добруй II Обикновенно Нар. Събрание. Тази алпнея казва. (Чете):

«Младежи, които се намиратъ въ срѣдни и висши завѣдения, както въ Княжеството, така и вънъ отъ предѣлитъ му, докль свършатъ учебний си курсъ, слѣдъ свършването на който независимо отъ възрастта имъ, тѣ сж длъжни да се явятъ при първий наборъ и споредъ установений редъ, ако се взематъ, първийтъ служатъ една година, а вторитъ 6 мѣсеца въ постояннитъ войски, а въ запаза стоятъ до 30 годишната си възраст».

Сега, ако предшествующето Нар. Събрание е могло да постанови да се дава право на младежитъ, които се учатъ въ висшитъ учебни завѣдения, защо това Нар. Събрание да не може да даде тѣзи сщци льготы или права на учителитъ, които сж свършили врѣменнитъ или годишнитъ педагогически курсове? Азъ неказвамъ, да се освободятъ свършено, но само за 5 години и слѣдъ свършването на този срокъ, като имаме предъ видъ и като се надѣемъ че ще имаме достаточное число учители, ще можтъ и тѣзи учители — които освобождаваме сега — по сщций редъ, както оказва 18 чл. за ученицитъ въ високитъ училища, да постъпятъ въ войската и изпълнятъ своята военна повинность, както и всичкитъ други български граждани. Моето мнѣние е, да се освободятъ за единъ периодъ отъ 5 години, въ който периодъ, ние ще имаме нужда за учители въ народнитъ училища, и когато тази нужда стане по малка, тогава и тѣзи учители ще изпълнятъ своята военна повинность по сщция редъ, по който и младежитъ, които се учатъ.

М-ръ Грековъ: Азъ пакъ ще повторя да каажъ, че тукъ никои не се противи на предложението на г-на Шивачова, само искаме да се изучи. Самъ г-нъ Шивачовъ, който прави предложението, даде ясно доказателство, че въпросътъ трѣбва да се изучи. Като направи по-напредъ предложението си той каза: че учителитъ трѣбва да се освободятъ безусловно въ продължение на 5 години, а сега — слѣдъ като чете една статия отъ закона за набора, която се относи до младежитъ, които се учатъ въ висшитъ учебни завѣдения, че имъ се остави само потрѣбното врѣме да свършатъ научитъ си, но съ условие като свършатъ да влѣзжтъ въ числото на новобранцитъ и тѣглятъ жребие, и ако имъ се падне да си прослужатъ, — промѣни предложението си и каза, че сщщото може да стане и за народнитъ учители. Виждате, г-да, че има една разлика мажду предложението за безусловното освобождавание на учителитъ отъ народнитъ училища 5 години и послѣдното предложение да се направи за учителитъ сщцето облегчение, което е нап्रा-

вено за младежитъ отъ висшитъ учебни завѣдения, т. е. и учителитъ да се освободятъ отъ военна служба за извѣстно врѣме, по истичанието на което пакъ да изпълнятъ повинността. Отъ тукъ слѣдва, че този въпросъ ще трѣбва да се обмисли и нареди както прилича.

Заради това, азъ би предложилъ на Нар. Събрание да престане да го разисква. Азъ мож да ви съобщж — по споразумѣнието съ г-на делегата на Военный Министръ, — че военното Министерество зема актъ отъ желанието на народнитъ представители да се направи нѣщо по този въпросъ въ полза на народнитъ училища, и Военный Министръ ще направи едно такова предложение въ едно отъ идущитъ засѣдания. Г-нъ Шивачовъ пакъ може да направи предложението си споредъ формата, както и изисква вжтрѣшний правилникъ; но направи ли го той или не, азъ съмъ на мнѣние, че разискването на тоя въпросъ трѣбва да се отложи до когато той се изучи по обстоятелствено отъ компетентната власть — Военный Министръ, който и ще направи по този предметъ нѣщо по-пълно и по-соотвѣтствующе съ нуждата, която трѣбва да се удовлетвори. Въ всеки случай, предложението на г-на Шивачова, не може да се рѣши сега, тъй като трѣбва да се изпълнятъ и ст. ст. 23, 24 и 25 отъ вжтрѣшний правилникъ на Нар. Събрание. Тука се прави предложението, да се измѣни единъ членъ отъ единъ законъ, одобренъ отъ Обикновенното Нар. Събрание; слѣдователно, това измѣнение не може да стане току така, но трѣбва да стане по законий редъ. Заради това мисля, че може да се предостави на Военното Министерество, да приготви единъ законопроектъ за това измѣнение и да го внесе въ Нар. Събрание, за да се разисква и приеме. (Гласове: Съгласни!)

Шивачовъ: Азъ четохъ и напредъ предложението си, но ще го прочетж още веджжъ, за да се увѣри г-нъ Грековъ, че азъ никога не съмъ искалъ, щото народнитъ учители да се освободятъ за всегда отъ военната повинность безусловно. Азъ искахъ да имъ се даде право, само за едно опредѣлено число години. Въ предложението ми се казва, «да се освободятъ за 5 години;» ако бѣхъ искалъ да кажа, че трѣбва да се освобождаватъ безусловно, щѣхъ да пиша «освобождаватъ се за винаги.» Азъ съмъ казалъ само 5 години, и слѣдъ истичанието на този срокъ, тѣ ще се приематъ пакъ на военна служба.

Що се касае до това, че Военното Министерество ще представи по законодателенъ редъ нѣщо по този въпросъ, то азъ не съмъ противенъ, ако Народното Събрание намѣри за добруй; но въ всеки случай желая да забравяме, че за

нѣколко години, намъ е необходимо да дадемъ известни льготы на градските и селски народни учители.

Председателъ: Понеже предложението на г-на Шивачова има законодателенъ характеръ, той трѣба да се съобрази съ 24-й членъ отъ вжтр. правилникъ, който казва, (чете) «Всѣки законопроектъ или предложение, трѣбва да се подава писмено на Председателя на Народ. Събрание, който се распорѣжда за напечатването и за раздаването имъ на представителитѣ, най-малко два дѣне преди опредѣлений дѣнь, за разискването имъ отъ Събранието.»

Така щото, предложението на г-на Шивачова, като има законодателенъ характеръ, ще моля г-на Шивачова, да го представи на бюрото, да го проводи да се напечата — ако желае Нар. Събрание — и подиръ да се разисква. (Гласове: Съгласни! На дневний редъ!)

Шивачовъ: Не съмъ противенъ на това.

Председателъ: Съгласно ли е Нар. Събрание, да се напечата предложението на г-на Шивачова? (Съгласно). Въ това врѣме и г-нъ Военный Министръ ще направи надлѣжното промѣнение.

Шивачовъ: И азъ съмъ съгласенъ и имамъ честь да го представи на г-на Председателя, за по-нататъшно распорѣждане.

Азъ би помолилъ само за едно нѣщо, че ако Народ. Събрание мисли, че е необходима коммисия за обезжиданieto на този въпросъ, то да се избере сега, за да се рѣши въпросътъ по скоро. (Д-ръ Цачевъ: Сега не можемъ да избираме, защото . . .)

Председателъ: Моля г-на Д-ра Цачева, да не говори на мѣстото си. Ако има нѣщо да говори, да стане на крака, съгласно съ вжтрѣшний правилникъ.

Г-нъ Докладчикъ на финансовалната коммисия да слѣдва.

Докладчикъ Аневъ (чете):

ГЛАВА ІХ.

Окончателното опредѣление на бюджета.

Чл. 62.

Въ първата редовна сессия на Народното Събрание, слѣдъ приключението на бюджетното упражнение, се представлява единъ особенъ законопроектъ за окончателното опредѣление на бюджета.

При тоя законопроектъ се прибавятъ и смѣнитѣ на всѣко Министерство отдѣлно. Законопроектътъ съдържа бюджета по глави.

Коммисията не е направила никакви измѣнения.

Д-ръ Цачевъ: Желая, на края на тозъ членъ да се притури думата «и статии», тъй щото да стане: «Законопроектътъ съдържа бюджета по глави и статии».

Председателъ: Сега ще се вотира най-напредъ членътъ, както стои въ законопроекта, и подиръ ще се вотира прибавката на г-на Д-ра Цачева. Приема ли Нар. Събрание 62-й членъ както стои въ законопроекта? (Не приема.) Който го приема да си дигне ржката. (Меншество.) Тогава ще се гласува членътъ заедно съ прибавката, че «законопроектътъ съдържа бюджета по глави и статии.» Който приема членътъ, заедно съ прибавката на г-на Цачева, да си дигне ржката. (Болшинство.) Ще каже, че трѣбва да се тури думата «и статии.»

Докладчикъ Аневъ (чете):

Чл. 63.

Таблицата на окончателния бюджетъ, която се прибавя на законопроекта за уреждането на всѣко упражнение, показва слѣдующето:

По прихода:

- а) предвиденитѣ въ бюджета доходи;
- б) утвърденитѣ оклади на данъцитѣ и държавни приходи;
- в) полученитѣ доходи;
- г) недоборитѣ.

По расхода:

- а) размѣра на открититѣ кредити;
- б) размѣра на слѣдующитѣ за исплащане държавни дългове;
- в) размѣра на исплатенитѣ сумми и
- г) размѣра на суммитѣ, които оставатъ неплатени.

Коммисията нѣма никакви измѣнения. (Приема се. — Чете):

Чл. 64.

Освѣнъ горѣизложенната таблица Министра на Финанситѣ, въ съгласие съ другитѣ си събратия, представлява една втора таблица, въ която изброява всичкитѣ измѣнения, които особенни закони сж произвели върху първоначалния бюджетъ, и която опредѣля както за доходитѣ тъй и за расходитѣ окончателнитѣ сумми, които сж станали основата за отчетността на бюджетното упражнение.

Коммисията не е направила никакви измѣнения.

Д-ръ Цачевъ: Моля г-на М-ра на Финанситѣ да ми даде разяснения, защото тозъ членъ немогъ да го разберж. Не е срамота — я? (Смѣхъ.)

М-ръ Начовичъ: Каза се по-горѣ, че могатъ да ставатъ пренасяния на сумми отъ една статия въ друга, и отъ една глава въ друга, чрѣзъ съдѣйствието и знанието на Държавний Съвѣтъ, чрѣзъ указы и пр. Именно тозъ членъ по-

становява, че М-рътъ на Финанситѣ е длъженъ, заедно съ другитѣ смѣтки, да представи особенна смѣтка, въ която да се показватъ измѣненията, които сж станали на първобитния бюджетъ, на бюджета, сирѣчь, който е билъ приетъ отъ Нар. Събрание. Ще приведа примѣръ: въ бюджета се вотираатъ 2000 лева, да рѣчемъ, за отопление на едно учрѣждение и да предположимъ, че потрѣбвали за тая цѣль 3000 лева, защото зимата се случила тежка и проч.; не ли трѣбва да се пренесатъ отъ друга статия хиляда лева, които не сж стигнали? Това увеличение ще се е направило чрѣзъ пренасяне и по установления редъ, напримѣръ чрѣзъ указъ, съ знанието или безъ знанието на Държавний Съветъ, споредъ пренасянето, и както е постановено въ настоящия законъ. Такива операции могатъ да станатъ по-вече. За това членътъ, за който Д-ръ Цачевъ иска изяснение, казва, че когато ще се приключава бюджетътъ окончателно, то при другитѣ обяснения М-рътъ на Финанситѣ трѣбва да изброи всичкитѣ такива пренасяния и измѣнения на бюджета, които сж станали прѣзъ годината, като укаже и начина, и закона по който тѣ сж станали.

Д-ръ Цачевъ: Благодаря за разясненията.

Председателъ: Приема ли Нар. Събрание 64-й членъ, както е въ законопроекта и както го е приела и комисията? Който го приема, да си дигне ржката. (Болшинство.)

Докл. Аневъ (чете):

Чл. 65.

Сумми, събрани отъ источниците на сключеното упражненіе, се вписватъ на приходъ по текущото упражненіе.

Комисията е направила една малка прибавка и членътъ става така: «Сумми, събрани отъ источнитѣ на сключеното упражненіе, както и остаткитѣ, се вписватъ на приходъ по текущото упражненіе.»

Шивачовъ: Всички знаемъ, че по военното вѣдомство оставатъ твърдѣ много остатки. Не намира ли комисията за сгодно да означа, че за остаткитѣ, които оставатъ по военното вѣдомство да стане особенъ законъ, дѣто да се определятъ тѣзи сумми и за какво да се израсходватъ и такъ далѣе?

Докл. Аневъ: Това е законъ за всичкитѣ министерства. Тукъ не става никакво исключение, и мисля, че забѣлжката на г-на Шивачова е излишна. Тукъ се говори и за Военното Министерство, както и за всичкитѣ други.

Шивачовъ: Азъ мисля, че г-нъ комисаръ на Военния Министръ ще потвърди моитѣ думи. Азъ съмъ питалъ много пжти за тѣзи остатки и казало ми се е, че тѣзи остатки се

расходватъ по Руски устава. За това, желая да ни каже г-нъ комисаръ, за да се осветлимъ по този въпросъ.

Другарътъ на Военний Министръ Подполков. Редигеръ: (Преводъ отъ руски.) Остаткитѣ на Военното Министертво, се представятъ въ распорѣжданіето на Министерството на Финанситѣ, и Военното министерство слѣдъ сключването на финансовото упражненіе не може да располага съ тѣхъ. Тогава азъ неможъ да разберж, защо да се прави особенъ законъ за остаткитѣ по Военното Министерство, което непредставя никакво исключение отъ другитѣ Министерства въ това отношение.

Шивачовъ: Тѣзи сумми, за които ми е думата, се наричатъ икономически сумми (гласове: Това е друго). Остатки и икономически сумми сж все едно. Имамъ напр. 20,000 гроша, отъ тѣхъ похарчихъ 15,000, оставатъ 5,000 гроша икономия или остатки. Това е все едно, и азъ го разбирамъ по български.

М-ръ Начовичъ: Тукъ въпроса е другъ. Всека държава има свои икономически сумми, и разбира се, че трѣбва да има нѣкой законъ, по който да се водятъ при израсходването имъ; а въ този законъ не е нужно да се туря това. Тукъ е за изпълнение на бюджета, и тѣзи сумми влизатъ въ бюджета.

Другаръ на Военний Министръ Подпол. Редигеръ: (преводъ отъ руски.) Икономическитѣ сумми на всека една дружина не могатъ да се сравняватъ съ общитѣ остатки на Военното Министерство, защото, ако не оставяме тѣзи икономически сумми въ распорѣжданіето на частитѣ на войската, тогава не ще да има причини за правяние икономии. Икономия се прави така, че началникътъ на нѣкои частъ е особено добросъвѣстенъ и строго внимава да се неизрасходва нищо напраздно, и въ резултатъ оставатъ нѣкои сумми, които той употребява хозяйственно пакъ за дружината; защото много пжти се случва, че или малко кредити сж предвидени за нѣкои нѣща, или пакъ нищо не е предвидено за нѣкое необходимо нѣщо.

Въ всеки случай, икономическитѣ сумми оставатъ въ частитѣ на войската, дѣто сж станали, и ако би да се отнематъ отъ расположеніето имъ, то азъ ви увѣрявамъ, че никакви икономии нѣма да ставатъ; защото всичко ще се израсходва. За това, икономитѣ, които ставатъ въ частитѣ на войската употребяватъ се пакъ отъ тѣхъ и никой другъ нѣма правото да се ползува, нито да распорѣжда съ тѣхъ.

Шивачовъ: Може би, че г-нъ военний комисаръ не ма е разбралъ; но азъ не съмъ казалъ, че тѣзи икономически

сумми да не се остават на распоръждането на Военното Министерство или на коя да е частъ; азъ само желая, да има единъ законъ, въ който да се предвижда каква е гаранцията, че тѣзи сумми се расходватъ правилно въ тази частъ, гдѣто сж икономисани тѣзи пари.

Председателъ: Въпросътъ е съвършено другъ. (Гла-сове: На предмета.) Добръ ще направя г-нъ Шивачовъ да внесе въ Събранието особено предложение, съ което да изисква да се направи единъ особенъ законъ, спорѣдъ който да се харчатъ икономисанитѣ пари на дружинитѣ.

Шивачовъ: Както казахъ и по-напредъ, българинътъ подѣ думата «икономия» и «остатки» разбира все едно и сжщо нѣщо. Сега думата е за този членъ (чете): «сумми, събрани отъ источницитѣ на сключеното упражнение, както и остаткитѣ се вписватъ на приходъ по текущото упражне-ние.» Значи че сумми, които оставатъ по военното вѣ-домство или които сж икономисани отъ вѣвка частъ на вой-ската, трѣбва да се спомене по какъвъ начинъ и какъ се харчатъ. Щомъ се помене, че остаткитѣ отъ всички раз-носки иматъ особенни условия какъ да се харчатъ, или че тѣ се вписватъ на приходъ по текущото упражнение, тогава съмъ съгласенъ.

М-ръ Начовичъ: Дружинитѣ съставляватъ единъ видъ фамилии и за вѣвка една отъ тѣхъ държавата отпуща суммата, нужна за подържане на тази фамилия. И тѣй както каза на-шийтъ колега тукъ, оставатъ икономии, за които въ този законъ не се говори, и не може да се говори. Въ този законъ се говори за остаткитѣ, както и суммитѣ събрани отъ исто-чницитѣ на текущото упражнение, които оставатъ отъ вѣвка статия и вѣвка глава на бюджетътъ. Случвало се е нѣколко пжти, че тѣзи остатки сж се употрѣбили за други нужди, и за това се опредѣля въ този членъ, че въ бжджце тѣ ще се записватъ на приходъ и нѣма да се иждивяватъ.

Шивачовъ: При всичкото ми желание, което изразихъ по-напредъ, г-нъ Начовичъ не може да ми обясни, какъ може напр. да се упомене за едни остатки, а за други не? Щомъ се упомене, че общитѣ остатки отъ бюджета, който се упражнява въ извѣстна година, трѣбва да се впишатъ на при-ходъ, то тукъ трѣбва да се помене, какъ трѣбва и тѣзи икономически сумми да се харчатъ. Желателно би било да се има такъвъ законъ, за да знае Нар. Събрание какъ се харчатъ тѣзи пари; а друго желание нѣмамъ.

М-ръ Грековъ: Г-да представители! Азъ намирамъ, че въ-просътъ, който се подига тука, е съвѣмъ безполезенъ. Тукъ се говори за остатки по дружинитѣ, когато за тѣхъ нито дума не става въ законопроекта. Азъ неவிждамъ, че тѣзи

остатки се исключаватъ отъ общитѣ остатки. Тукъ казано ли е, че тѣзи остатки не се вписватъ за приходъ? — Не. Най-послѣ, въпросътъ, който подигна г-нъ Шивачовъ, не служи освѣнъ да затымнява закона, за който трѣбва да раз-писваме; така щото може да дойде единъ день, когато хо-рата ще зематъ протоколътъ отъ днешното заседание и ще кажатъ, че при разискването на закона е станало исклю-чение за нѣкои остатки, — а това исключение при формата, подѣ която се предлага закона, несществува.

Какво се казва тукъ? (Чете): «Сумми, събрани отъ исто-чницитѣ на сключеното упражнение, се вписватъ на приходъ по текущото упражнение.» Комисията предлага да се каже «както и остаткитѣ» т. е. общитѣ остатки на вѣвка едно министерство. Напр. остаткитѣ на Министерството на Пра-восъдието се състоятъ отъ всичкитѣ сумми, които сж арти-сали отъ кредититѣ на различнитѣ сждилища: Търновско, Вратчанско, Софийско, Варненско и пр. чинто остатки тамъ се събиратъ. Така сжщо трѣбва да се разумѣва и за Воен-ното Министерство. Азъ мисля, че законътъ е доста ясенъ, и ако искаме още да го обясняваме, ще го затымнимъ повече.

Шивачовъ: Ако, както каза г-нъ Грековъ, всичкитѣ ико-номически сумми отъ войската попадатъ подѣ сжщата ка-тегория, както се казва въ този членъ, то не би желалъ друго, освѣнъ да се запише въ протокола, че попадатъ подѣ сжщата категория; но г-нъ комисаръ каза, че тѣзи сумми оставатъ въ частитѣ на войската, която ги икономи-сала и ги расходва само тогава, когато има нужда; тѣй — щото тѣзи думи не потвърдяватъ думитѣ на г-на Грекова. Тукъ по-напредъ ясно се каза, че тѣзи сумми се харчатъ, когато войската има нѣкакви нужди, а нѣма опредѣлена сума. Вѣрвамъ, че и г-нъ комисаръ ще потвърди моитѣ думи.

Другаръ на Военный Министръ Подполк. Редигеръ; (Преводъ отъ русски.) Тукъ трѣбва да се прави разлика. Позволете ми да ви приведа разликата между общитѣ оста-тъци на Министерството и икономисанитѣ остатъци по ча-ститѣ на войската. Ще ви приведа единъ примѣръ; По бю-джета се полага за продоволствието на единъ сълдатинъ 50 стотинки на день. Ако се окаже, че въ течението на годината ще бжде готово (на лице) въ войската по малко долни чинове отъ колкото е предвидено въ бюджета, то въ такъвъ слу-чай останалата икономия ще лѣжи депозитъ на Военното Министерство, което не може да я отпуща за войската. Това сж общи остатъци, които съставятъ икономия за цѣлото го-сподарство, и за които се даватъ свѣдѣния на Финансовото Министерство. Напротивъ, ако въ една дружина отъ 600

души се полагатъ 300 фр., на день, а г-нъ дружиний командиръ съумѣе да поддържа дружината съ 298 фр. на день, и оставатъ два фр. икономия, той има право безъ всѣко разрѣшение на Военното Министерство, съ съгласие на началника на воененъ отдѣлъ да употребява тѣзи два франка, за каквото му е угодно; като напр. за утопление на казармитѣ или за олущение дрѣхитѣ на съдатитѣ. Това е икономисана сума, която се употребява хазийственнимъ образомъ въ дружината. Нъ тази сума е подложена на пълненъ контролъ, защото се водятъ книги за всичкитѣ приходи и расходи на една дружина. Повтарямъ да кажа, че икономията, която се получава, остава си въ дружината, и се употребява собствено за нейнитѣ нужди, подлѣжи на отчетъ и контролъ, както и всичкитѣ други сумми.

Шивачовъ: Г-нъ комисаръ на Военний Министръ дѣйствително потвърждава моитѣ думи, които бѣхъ казалъ понапрѣдъ. Азъ именно изразихъ желание да се опредѣли по какъвъ законъ се употребяватъ тѣзи икономисани сумми. Г-нъ военний комисаръ каза, че имало остатъци отъ двѣ категории, т. е. първо, остатъци изобщо, които оставатъ депозитъ за Военното Министерство и въ случай на война се харчатъ (Гласове отъ к'ъмъ Министритѣ: Не е тъй!) Втората категория на остатъцитѣ, както каза г-нъ комисаръ сж суммитѣ називаеми «икономисани», Ако напр. на 600 души въ една дружина се слѣдватъ на день 300 франка, а се похарчатъ напр. само 200, то останалитѣ 100 фр. се считатъ икономически и оставатъ на расположење на дружиний командиръ; и именно за туй желателно би било да се опредѣли, трѣбва ли да има нѣкакъвъ особенъ законъ какъ да се харчатъ тѣзи икономисани сумми или не трѣбва?

Д-ръ Минчо Цачевъ: Азъ ще повтора думитѣ на г-на Председателя. Ако желае г-нъ Шивачовъ, да се земе едно рѣшение въ Нар. Събрание касателно неговото предложение, то трѣбва да постѣпн споредъ вжтрѣшний правилникъ, и тогава Нар. Събрание ще разреши и ще се произнесе върху него. (Гласове: Тѣй!).

Шивачовъ: Моето предложение не е нѣкакво особенно предложение, но е съвършено за сжщата работа, както въ този параграфъ. Тѣзи остатъци иматъ двѣ категории; за едната опредѣлява се тука какъво трѣбва да става съ нея, то и за втората, по моето мнѣние, трѣбва да се опредѣли.

Председатель: Членътъ говори изобщо за остатъцитѣ по всичкитѣ Министерства, а г-нъ Шивачовъ предлага за остатъцитѣ на отдѣлнитѣ дружини, и желае щото да има единъ законъ, споредъ който да се израсходватъ тѣзи икономисани пари, които оставатъ въ свѣка една дружина. За

това трѣбва да яви своето желание съ особенно предложение, т. е. да поиска Нар. Събрание отъ Военното Министерство да представи единъ законопроектъ, особенно за начинътъ, по който трѣбва да се харчатъ паритѣ, икономисани въ свѣка една дружина. Но азъ повтарямъ, че тука е въпросътъ за общитѣ остатъци въ свѣко едно Министерство и тука не се исклучава военното.

Шивачовъ: За разъяснение има да кажа още нѣколко думи: Ако една дружина, както каза г-нъ Министръ Начевичъ, съставя една фамилия, то азъ мисля, че единъ окръженъ сждъ и друго подобно учреждение тоже съставя отдѣлна фамилия. И ако има законъ за това, какъ да харчатъ своитѣ остатъци, които имъ оставатъ, ако спестятъ н. пр. единъ писецъ или разсилни и пр.; то защо да нѣма законъ и за тѣзи икономисани сумми. Въпросътъ е твърдѣ ясенъ. Тука има двѣ категории остатъци: т. е. отъ общий бюджетъ и отъ тази сума, която е опредѣлена за свѣка една дружина — за продоволствието на войската. И мѣстото му е тука да се каже и за еднитѣ и за другитѣ, защото щомъ се говори за расходитѣ, трѣбва да се говори за всичкитѣ расходи. И щомъ се говори за остатъцитѣ, то и това е остатъкъ и онова е остатъкъ, и трѣбва да се спомене за двата вида остатъци.

Председатель: Тогава г-нъ Шивачовъ да си формолира предложението.

Шивачовъ: «Икономисанитѣ сумми, останали отъ частитѣ на войската, ще се расходватъ по особенъ за това съставенъ законъ отъ Военното Министерство.» — И ще се по моли Военно Министерство да представи закона.

Другарътъ на Военний Министръ Подполковн. Редигеръ: (Преводъ отъ Руски.) Азъ не разбирамъ, какъ законъ може да се направи за тѣзи сумми, когато за това има правилникъ за домакинството на частитѣ на войската, и не могатъ да се расходватъ безъ отчетъ. Тѣ подлѣжатъ на отчетъ, както и всичкитѣ други сумми. Началникътъ на частитѣ на войската има сега право да се распореджа съ тѣзи икономически сумми; ако на началника на войската отнемемъ правото да се распореджа съ тѣзи икономии, то ще достигнемъ до този резултатъ, че неще имаме никакви икономии. Какъвъ особенъ законъ иска г-нъ Шивачовъ, не можъ да разберж, защото тѣзи сумми подлѣжатъ на сжщия контролъ, както другитѣ.

Председатель: Освѣтлено ли е достаточнo Събранието? (Гласове: Освѣтлено е). Желаетъ ли Народното Събрание да се слѣдва? (Не желаетъ). Ще се тури на гласуване членътъ съ поправката, предложена отъ комисията, и подиръ, ако

г-нъ Шивачовъ настоява на своето предложение, ще се тури на гласуване неговото предложение. Умолява се г-нъ Докладчикъ, да прочете 65-ий членъ заедно съ поправката, която предложи комисията.

Докладчикъ чете: (Виждъ по-горѣ).

Председателъ: Приема ли Народното Събрание членъ 65 отъ законопроекта, както го представи комисията, заедно съ нейната поправка? Който приема да си дигне ржката. (Болшинство). Ще каже, че членътъ е приетъ заедно съ поправката отъ комисия. Г-нъ Шивачовъ сега прочетете предложението си и да се даде на гласуване.

Шивачовъ: Като казахъ да се тури нѣкаква гаранция за оправдание расходитѣ на тѣзи сумми, г-нъ военный комисаръ каза, че имало такъвъ законъ; нъ азъ бихъ желалъ да зная този законъ. Колкото знамъ, законътъ не се е гласувалъ нито въ Народното Събрание, нито въ Държавний Съвѣтъ.

Председателъ: Моля г-на Шивачова, да не казва, че не съществува този законъ, защото г-нъ военный комисаръ каза, че тѣзи икономисани пари се харчатъ на основание на единъ законъ. Ще каже, че г-нъ Шивачовъ не може да заключи друго нѣщо. Азъ ще туря на гласуване предложението на г-на Шивачова, ако го приеме Народното Събрание, хубаво.

Шивачовъ: Когато на едно Министерство остатъцигѣ не могатъ да се израсходватъ, а съгласно съ приетий нашъ членъ сж длъжни да се пишатъ за приходъ на идущата година; съгласенъ съмъ съ г-на военный комисаръ да се оставятъ икономисанитѣ сумми въ расположеение на частитѣ на войската; но да има единъ законъ и правила, на основание на които да се расходватъ тѣзи сумми. За това, азъ намирамъ тази прибавка твърдѣ умѣтна, и ще формулирамъ своето предложение. (Чете): «Икономисанитѣ сумми въ отдѣлнитѣ дружини се харчатъ по особенъ за това съставенъ законъ».

Другаръ на Военный Министръ Подпол. Редигеръ: (Преводъ отъ руски). Г-нъ Шивачовъ въ това отношение има право, защото закона за израсходване икономическитѣ сумми, не е утвърденъ нито отъ Държавний Съвѣтъ нито отъ Народното Събрание; но този законъ е отъ Военното Министерство, и се съдържа въ «Ржководство за домакинството на частитѣ на войската». На основание на този законъ всѣка статия на прихода и расхода трѣбва да бжде записана въ книгата и всѣки остатъкъ трѣбва да бжде на лице; и тукъ повтарямъ да кажъ, че нѣма никаква разлика

относително контролирането и водението на смѣткитѣ между другитѣ расходи и расходитѣ отъ икономисанитѣ сумми.

Шивачовъ: Г-нъ военный комисаръ има добрината да каже, че началницитѣ на военнитѣ части се располагатъ съ тѣзи пари. Азъ мисля, че по-добрѣ ще бжде, ако се каже, че могатъ да ги харчатъ съ разрѣшение на Военный Министръ. Г-да, тука е финансовъ въпросъ. Като трѣбва да се расходватъ пари на държавата, трѣбва да има особенъ законъ, който да е приетъ и одобренъ отъ Народното Събрание. Г-нъ военный комисаръ каза, че азъ имамъ право дѣто съмъ казалъ, че нѣма законъ. (Председателътъ: Съществува такава ржководство). Нъ по финансовъ часть, на основание манифеста на НЕГОВО ВИСОЧЕСТВО, трѣбва да минатъ всичкитѣ закони презъ Народното Събрание. Слѣдователно Народното Събрание има право да издава закони, какъ ще се харчатъ икономисанитѣ сумми отъ частитѣ на войската

Другаръ на Военный Министръ Подпол. Редигеръ: (преводъ отъ руски). Конечно азъ не оспорявамъ правото на Народното Събрание по финансовитѣ въпроси, тъй като и войската подлѣжи подъ законодателството на Народното Събрание. Въпросътъ се състои въ това, че всичкитѣ сумми, които се отпущатъ отъ икономитѣ, израсходватъ се на основание на по-напрѣдъ споменатото ржководство за домакинството по частитѣ на войската. Слѣдователно защо да се издаватъ особенни правила за икономитѣ, които съставляватъ, за примѣръ, само единъ процентъ. Послѣ, ако се нарѣди щото тѣзи икономии да постѣпватъ въ общитѣ остатки на Военното Министерство, това, по моето мнѣние, не е никакъ практично, защото не е възможно всѣкога да се пита Военный Министръ за израсходванието имъ; не може всѣкога да се чака разрѣшението на Военный Министръ за това. Отъ друга страна, ако началникътъ на дружината получи разрѣшение да израсходва 50 лева отъ икономисанитѣ сумми, той послѣ не е отговоренъ, ако ги израсходваше съ разрѣшението на Министра, а Министрътъ отъ далечно разстояние не може да обсъди, да ли е нуженъ или не този расходъ. И никакъ не е практично отъ едно разстояние 300 или 400 километра да чакатъ разрѣшението на Министра за 50 или 60 лева. Трѣбва да имаме довѣрие на началницитѣ въ войсковитѣ части, и щомъ е той назначенъ и му се повѣрѣва дружина, трѣбва да имаме довѣрие и за суммитѣ, които му се вручаватъ за да ги харчи, дѣто трѣбва. Най-сетнѣ като имаме довѣрие и му даваме на день 300 лева, за да се грижи за продоволствието на войската, защо да нѣмаме къмъ него довѣрие и за двата икономисани лева?

Председателъ: Счита ли Нар. Събрание, че е доста освѣтлено върху този въпросъ? (Гласове: Счита!) Желает ли да се слѣдва? (Гласове: Нежелает!) Г-нъ Шивачовъ, желает ли да прочете своето предложение?

Шивачовъ (чете предложението си).

Председателъ: Приема ли Нар. Събрание предложението на г-на Шивачова? Който го приема да си дигне ржката. (Меншество.) Ще каже, че предложението на г-на Шивачова остава безъ послѣдствие.

Докладчикъ Аневъ (чете):

Чл. 66:

Когато нѣкой кредиторинъ не си е поискалъ слѣдующата нему сума до 31-й Юлий на слѣдующата година, разносната заповѣдь или парично искание, които би били издадени за него, се уничтожаватъ, безъ обаче кредиторина да губи правото си на получение това което му се дължи до окончателното закриване на упражнението. (Приема се.)

Чл. 67.

Всички кредити или части отъ тѣхъ, които не сж се употребили до 31-й Юлий се закриватъ по отчетноститѣ на разнитѣ Министерства. (Приема се.)

Чл. 68.

Расходитѣ, които трѣбва да се извършатъ за смѣтка на едно сключено упражнение, се исплащатъ отъ суммитѣ на текущия бюджетъ въ размѣра на кредититѣ, които сж били открити за тия расходи въ главитѣ и членовѣтѣ на сключеното упражнение. Та за това суммитѣ на плателитѣ извършени въ течение на всѣка година за смѣтки на сключени упражнения, се вписватъ въ една особена глава, отворена въ бюджета на всѣко Министерство безъ отпущане на кредити, и която се урежда когато се опредѣля окончателно упражнението. (Приема се.)

Чл. 69.

Всѣкой доказанъ дългъ на едно сключено упражнение, който не е билъ споменатъ между дълговетѣ, показани отъ закона за окончателното опредѣление на бюджета, не може да се исплати, освѣнъ отъ допълнителни кредити, отворени чрезъ единъ указъ или законъ: чрезъ указъ, ако дългъ е по-малкъ отъ уничтоженитѣ кредити на главата, въ която той се отнася, и чрезъ законъ, ако той дългъ надминава казанитѣ уничтожени кредити. (Приема се.)

Чл. 70.

Годишнитѣ смѣтки на Министеритѣ и общата смѣтка на Финансовото Управление съдържатъ една особена таблица, която показва за всѣко сключено упражнение, и то по главитѣ на расхода: уничтоженитѣ кредити отъ закона за окончателното опредѣление на бюджета за дълговетѣ, които е

имало да сж доплащатъ; новитѣ дългове, срѣщу които сж се издали допълнителни кредити; и извършенитѣ платежи до съвършенното закриване на упражнението. (Приема се.)

Чл. 71.

Щомъ окончателната смѣтка на едно упражнение се сключи, надлѣжнитѣ Министри съставятъ поименния списъкъ на неисплатенитѣ дългове до сключаването на упражнението и прибавятъ къмъ той списъкъ постепенно всички нови дългове, които биха сж явили съгласно членъ 69. (Приема се.)

Чл. 72.

Ония не исплатени дългове отъ сключени упражнения, които трѣбва да се удовлетворятъ отъ текущия бюджетъ, се исплащатъ посредствомъ поименни заповѣди за исплащане. Такива заповѣди иматъ сила само въ течението на годината, въ която сж издадени. уничтожението на ония платежни заповѣди, които не би били представени за исплащане презъ сжщата година, се направи отъ самитѣ агенти на съкровището. Министеритѣ не могатъ да даватъ повторителни заповѣди за исплащане на сжщитѣ дългове, освѣнъ вслѣдствие нова просба отъ страна на кредиторитѣ. (Приема се.)

Чл. 73.

Издаденитѣ разносни заповѣди върху дългове на закрити упражнения се исплащатъ само слѣдъ като Министра на Финанситѣ се увѣри, че дѣйствително той дългъ е вписанъ въ упоменятия списъкъ въ 71 чл. и че разноснитѣ заповѣди се основаватъ на кредититѣ, които сж останали на разположение на Министеритѣ (Приема се.)

Чл. 74.

Въ края на годината агентитѣ на съкровището представляватъ въ Министерството на Финанситѣ единъ поимененъ списъкъ, по Министерства, упражнения и глави, на расходитѣ, които сж извършени презъ течението на годината за смѣтки на приключенитѣ упражнения. (Приема се.)

Д-ръ Цачевъ: Тѣй като въ напредния членъ приехме, че трѣбва да се каже: «глави и статии» то и тука да се прибави думата «статии.» (Съгласие.)

Председателъ: Г-нъ Д-ръ Цачевъ предлага, да се приложи на думитѣ «упражнения и глави» още и думата «статии.»

Приема ли Нар. Събрание 74 членъ съ прибавката «статии», предложена отъ г-на Д-ра Цачева? (Приема се.)

Докладчикъ Аневъ (чете):

Чл. 75.

Петъ години слѣдъ сключаването на едно упражнение, неисплатенитѣ дългове сж просрочени и кредититѣ се обявяватъ за окончателно закрити.

Упражнението, като непълни горѣозначениитѣ петъ-годишенъ срокъ, престава да се числи въ отчетноститѣ по Министерствата и се нарича просрочено упражненіе. (Приема се.)

Чл. 76.

Петъ-годишното просрочване има сила срѣщу кредиторитѣ на съкровището само, когато, по причина на недостатъчно оправданіе тѣхната страна дълга, не е можалъ да се заплати въ течение на петъ години отъ откриваніето на упражнението. Петъ-годишното просрочване обаче губи силата си когато причината за неисплащанье дълга е Администрацията или когато дълго е дадено подъ съдъ. (Приема се.)

Чл. 77.

На ония отъ кредиторитѣ, които живѣятъ внѣ отъ Европа, срока на просрочването е 6 години. (Приема се.)

Чл. 78.

Просрочването въ 5 и 6 години, упоменато по горѣ се прилага на дълговетѣ въобще, безъ обаче да се отнася на особеннитѣ просрочвания, указани по долу въ чл. чл. 80, 81, 82 и тия които ще бѣдѣтъ опредѣлени отъ особенни закони. (Приема се.)

Чл. 79.

За дълговетѣ, които Министеритѣ би трѣбало да исплатятъ слѣдъ 5 годишния срокъ, не можѣтъ да се издадѣтъ расходни заповѣди, освѣнъ слѣдъ като се отпуснатъ извънредни кредити съ особенни закони. Тия расходи се вписватъ на текущото упражненіе въ една особена глава подъ названне расходи по просрочени упражненія.

Ако такива дългове не се исплатятъ въ продължение на упражнението, въ което сѣ били отворени особеннитѣ кредити, тия кредити се унищожаватъ и разноснитѣ заповѣди не можѣтъ да се издадѣтъ, освѣнъ ако се откриятъ нови кредити по горѣнаведения начинъ.

За всичкитѣ дългове на просрочни упражненія се съставляватъ поименни списѣци, както и за сключенитѣ упражненія и се испращатъ въ Министерството на финанситѣ. (Приема се.)

Чл. 80.

Събранитѣ лихви отъ вѣчнитѣ или пожизненнитѣ рент и се просрочватъ слѣдъ петъ години.

Същото става и съ лихвитѣ, слѣдуеми на парични залози.

Ако въ продължение на една година отъ деньтъ на окончателното предаване на службата отъ чиновника, който е положилъ залогъ или отъ приеманьето на доставкитѣ или постройкитѣ, залога не е можалъ да се повърне отъ съкровището по достатъчно оправданіе, Правителството има право да предаде на Народната Банка казания залогъ (капиталъ) заедно съ лихвитѣ. Това предаване освобождава окончателно съкровището. (Приема се.)

Чл. 81.

Пенсии и едногодишни помощи се заличаватъ отъ книгитѣ на съкровището, ако въ продължение на три години не се поискатъ, безъ да иматъ право интересующитѣ се, да получатъ тия пенсии или помощи въ случай че се възобнови за напредъ пенсията или едноврѣмнатата помощъ.

Също се постъпва и съ наследницитѣ на пенсии или имеюци право на пенсии, ако ги неискатъ въ продължение на три години отъ смъртъта на тогова, комуто предлежи пенсията. (Приема се.)

Чл. 82.

Сумми предадени на пощенскитѣ станции за да се доставятъ на адреса имъ и които не е било възможно да се доставятъ, ако не се потърсятъ въ продължение на 8 години, отъ деня предаваніето имъ, се вписатъ въ Държавното съкровище и съставляватъ негово достояние.

Също ставатъ достояние на съкровището, въ горѣказания срокъ и подъ същитѣ условия, суммитѣ и пѣнноститѣ, оставени или намѣрени въ кутнитѣ или въ пощенскитѣ канцелярии, турени или не въ писма и групове, и които пощенското управление не е могло да достави на адресата, нито пакъ притежателитѣ имъ сѣ явили за да ги искатъ назадъ. (Приема се.)

Д-ръ Цачевъ: Азъ искамъ да знамъ, какъ може да стане, ако единъ търговецъ прати единъ групъ отъ Америка и той се загуби, и намѣсто въ Търново е дошелъ въ София и стои тука. Ако слѣдъ 8 години дойде търговецътъ и удостовѣри своята личностъ и поиска групътъ, който се намѣри въ София, не може ли да му се даде, и не трѣбва ли да му се даде? —

М-ръ Начовичъ: Г-нъ Цачевъ знае, че въ законитѣ има просрочване за всичкитѣ работи. Тѣй напримѣръ въ нѣкои държави пошитѣ се просрочватъ слѣдъ 5 години, на друго мѣсто слѣдъ 10 години; за нѣкои работи въ гражданскитѣ дѣла има опредѣлено 30 години и тѣй нататкъ. И пощата не може да държи единъ групъ 80 години на разположеніе на притежателя.

Д-ръ Цачевъ: Слѣдъ разясненіята, дадени отъ г-на М-ра за просрочване, азъ си отеглювамъ предложението си.

Председателъ: Приема ли се 82 членъ, както се прочете? (Приема се.)

Докладчикъ Аневъ (чете):

Чл. 83.

Всѣкой запоръ върху сумми, които съкровището дължи, а равно и всички други дѣйствія, които иматъ за цѣль да въспрѣтъ исплащаніето на Държавенъ дългъ, трѣбва да се явятъ на отчетницитѣ на каситѣ, къмъ които сѣ отправени заповѣдитѣ за исплащаніето. (Приема се.)

Чл. 84.

Всѣкакви запови на парични залози се правятъ чрезъ компетентнитѣ сѣдебни власти находящи се въ мѣстото, дѣто притежателитѣ на залозитѣ изпълняватъ службата си; но въ всѣкой случай запови трѣбва да се съобщава и въ Министерството на Финанситѣ, въ което, впрочемъ, може да се наложи направо запрещение по законния редъ. (Приема се.)

Чл. 85.

Ако сумми, върху които лѣжи запрещение, не сж поискатъ въ продължение на 5 години отъ денятъ на налаганieto запови или ако не се поднови запрещение предистичанието на речения срокъ, запови губи сила и се заличава отъ книгитѣ на съкровището. (Приема се.)

ГЛАВА X.

Смѣтки на Министритѣ.

Чл. 86.

Министритѣ представляватъ всѣка година на Нар. Събрание печатанъ отчетъ за тѣхнитѣ Финансови дѣла предъ истекшата година. (Приема се.)

Чл. 87.

Тия смѣтки биватъ за едно цѣло упражнение и обематъ цѣлокупнитѣ дѣйствия извършени отъ откриванieto до сключването на упражнението. (Приема се.)

Чл. 88.

Тия смѣтки придружаватъ особенния законопроектъ, който има за цѣль окончателното опредѣление на истеклия бюджетъ и сж наредени тѣй както е билъ нареденъ и утвърдения бюджетъ, сирѣчь, съ сжшитѣ подраздѣления. (Приема се.)

Чл. 89.

Смѣткитѣ, които Министритѣ трѣбва да обнародватъ всѣка година, трѣбва да отговарятъ на нижеуказанитѣ условия. (Приема се.)

Чл. 90.

Общия годишенъ отчетъ на Финансовото Министерство обема всѣкитѣ операции по събиранieto и изживението Държавнитѣ сумми; той представлява състоянието на всѣкитѣ приходи и расходи въ началото и въ края на годината; къмъ тоя отчетъ се прибавятъ нуждитѣ и поименителни таблици, които обематъ:

- а) отчета на прихода по година, по упражнение и по отдѣлъ на прихода;
- б) отчета на расхода по година, Министерсва и глави;
- в) общия отчетъ на наличнитѣ сумми въ каситѣ;
- г) отчета на бюджета по изминалото упражнение и приврѣменното състояние на текущето упражнение. (Приема се.)

Бошнаковъ: Тѣй както въ миналитѣ два члена се е поминало «глави и статии», то предлагамъ да се впише и тука тая дума въ статията подъ б.) да се каже: «отчета на расхода по година, Министерсва, глави и статии.»

Председателъ: Приема ли се членъ 90 съ прибавката, предложена отъ г-на Бошнакова? (Приема се.)

Докладчикъ Аневъ (чете):

Чл. 91.

Отчетитѣ на другитѣ Министерсва се съставляватъ по такъвъ начинъ, щото да може ясно да се вижда съгласието мѣжду тѣхнитѣ смѣтки и тия на Финансовата Администрация по расходитѣ. (Приема се.)

Д-ръ Цачевъ: Имамъ двѣ запитвания къмъ г-на Министра на Прасъдие. (Гласове: Кжсно е вече!)

Председателъ: Часътъ е вече петъ. Желаетъ ли Нар. Събрание да чуе запитвания на г-на Д-ра Цачева? (Гласове: Желаетъ; — други гласове: Нежелаетъ!)

Това е сжщо, като да се продължи заседанието. Понече е часа вече 5 и 10 минути, за това питамъ:

Желаетъ ли Нар. Събрание, да се продължи заседанието? Който желаетъ да си дигне ржката. (Меншество.)

Ще каже, че запитванията на г-на Д-ра Цачева ще останатъ за друго заседание.

Шивачевъ: Азъ мисля, че Нар. Събрание прие да искаже Д-ръ Цачевъ своитѣ запитвания.

Председателъ: Не е приело, защото да изслуша Нар. Събрание тѣзи запитвания е сжщо, като да се продължи заседанието. За това предложихъ въпросътъ така: Който желаетъ да се продължи заседанието, да се произнесе.

Шивачевъ: Може г-нъ Д-ръ Цачевъ да проводи интерпелациитѣ си на бюрото, и да се проводятъ отъ бюрото до надлежнитѣ Министрѣ.

М-ръ Грековъ: Ако сж много бързи, азъ ги приемамъ и частнимъ образомъ, може да ми ги предаде г-нъ Д-ръ Цачевъ и азъ ще отговоря.

Д-ръ Цачевъ: До сега щехъ да ги прочетъ.

Председателъ: Моля търпение. (Дипутатитѣ ставатъ на крака.)

Помните, че по рѣшението на Нар. Събрание, бѣхме телеграфирали на Негово Високопревосходителство Генералъ Адютантъ Радечки, за да го сърадваме, по случай на годишното възпоминание на побѣдата, която бѣше спечелила Руската войска подъ Шипка. Негово Високопревосходителство благоволи да ни отговори съ слѣдующата телеграмма. (чете):

«Председателю Народнаго Собранія въ Софїи.

Прощу васъ принять и выразить Народному Собранію душевною мою благодарность за доброю память.»

(Ржкоплексание.)

Идущето засѣдание кога желае Нар. Събрание да стане? (Гласове : Въ вторникъ!) Опредѣленъ день отъ правилника е вторникъ. Ако желаете да бѣде извънредно засѣдание.

М-ръ Грековъ: Относително дневни редъ . . (го прекъсва)

Председатель: Най-напредъ да се рѣши кога ще бѣде идущето засѣдание, дали въ вторникъ или въ понедѣльникъ. (Гласове : Въ вторникъ!) (Приема се вторникъ, спорѣдъ правилника.)

Г-нъ Грековъ има думата.

М-ръ Грековъ; Относително дневния редъ за вторникъ ще моля г-на Председателя да тури на дневни редъ отго-

вора на запитванието по Силистренскитѣ избори. Още вчера трѣбваше да се отговори на това запитване, но не се отговорило сега, защото въ Върховний Сждъ рѣшението още не бѣше написано въ окончателна форма; и за да може да бѣде отговорътъ пълненъ, трѣбваше да има и това рѣшение. За това вторникъ желая да се тури на дневния редъ отговорътъ за Силистренскитѣ избори.

Председатель: Въ вторникъ на дневния редъ ще бѣде отговорътъ на г-на М-ра на Вхтрѣшнитѣ Дѣла по Силистренскитѣ избори, и подиръ това запитванията на г-на Д-ра Цачева, и послѣ четението на законопроекта изъ цѣло, когото днесъ разгледяхме.

Засѣданието се закрива.

(Конецъ въ 5 часа и 20 мин. послѣ пладнѣ.)

Председатель: **Варненско-Преславский Симеонъ.**

Подпредседатели: { **Иванъ Симеоновъ.**
Ат. Минчовъ.

Секретари: } **Н. Шивачовъ.**
И. Ц. Щърбановъ.

Директоръ на Стенографическото Бюро : **А. Безеншекъ.**

ПЕЧАТНИ ПОГРѢШКИ.

Стр. 144. 1-ви стълбъ, 2-ий редъ отъ долу, вмѣсто „отчетливость“ чети: „отчетность“.

Стр. 144. 2-ий стълбъ 1-вий редъ отъ горѣ, вмѣсто „законопроекта“ чети: „бюджета“.